

811. B
20 11 1937

PROGRES ȘI CULTURĂ

REVISTĂ PEDAGOGICĂ — SOCIALĂ — LITERARĂ

CONTINUTUL:

Progres și Cultură	prof. GH. ST. POPESCU
Nae S. Dumitrescu	Prof. Dr. N. CREȚU
Tipurile de individualități	ILIE GRUIA
Ceva despre materialul didactic	I. COMĂNESCU
Plan de Lecție	IACOB VESCAN
Congresul nostru pedagogic	PETRU NATEA
Arta modernă	MURĂȘANU
Poetul G. Topîrceanu	D. PODAR
Epigrame	I. C. DELAMUREȘ
Activitatea Laboratorului de psihologie	
Lista donațiilor pentru Laboratorul de Psihologie Exp. din București	

CĂRȚI

- Al. Lascarov-Moldovanu: De vorbă cu sătenii. Aurel S. Goia: Tabăra străjerească. Jurnal de Psihotehnică. Prof. Nic. Crețu: „Adolphe Ferrière“ Trei pioneri ai educației noi. G. M. Vlădescu: Gol.
- Mayca Savu: Răzvrătire, roman pentru tineret
- Al. Lascarov-Moldovanu: Intoarcerea lui Andrei Pătrașcu . . . . .
- I. N. Dumitrașcu: Praid-sat într'un ținut secuizat (Bibl. Astra) . . . . .
- Nicolae Roșu: Orientări în veac
- Victor Crețu: Organizarea educației fizice în școala normală . . . . .
- Inceput de școală țărănească . . . . .
- Reviste . . . . .
- Rezultatul examenului de definitivat.

204

ANUL V. No. 5—6
MAI—IUNIE 1937.

Progres și Cultură

Bine aleasă denumirea Revistei Asociației Invățătorilor din jud. Mureș, ne îndreptă gândul către problema cu acelaș nume, căreia în rândurile ce urmează vom căuta să-i găsim o modestă deslegare, într'un cadru de generalități utile, cu deosebire în momentul de față, când preocupările cele mai multe par a se îndrepta în direcții opuse acelor care converg către problema de covârșitoare importanță a culturii.

Nu a existat și nu există încă un cuvânt de care să se abuzeze mai mult, dar care să satisfacă totuși, mai puțin, o concepție precisă și definitivă ca acela de progres. Despre o definiție sigură a noțiunii de progres nu se poate, așa dar, vorbi. Este adevărat că ipoteze nenumărate și diferite au fost formulate în privința aceasta. Contrazicerile însă, care n'au putut fi evitate printr'o fixare definitivă și justă a înțelesului pe care-l comportă noțiunea de progres, dovedesc încă cât de vagă, de arbitrară și de nehotărîtă a rămas această noțiune. Chiar în filosofia istoriei, părerile se deosebesc dela una la cealaltă. Cu toate acestea, de credința în necesitatea de realizare a progresului suntem atât de pătrunși, încât pretutindeni și în orice domeniu de activitate omenească, se urmărește o permanentă angajare de forțe spirituale și fizice, care să dea maximum de randament necesar scopului de a se ajunge la dezvoltarea și perfecționarea organismului social din toate punctele de vedere. Vorbind despre progresul social, putem afirma, că acesta este considerat ca un fapt social a cărui realizare practică este în foarte strânsă legătură cu dorința de progres a omului. Odată cu declanșarea din acea stare de contemplațiune mistică, proprie cu desăvârșire primitivilor, elementele

volitionale din conștiința omului începură să se înmănucheze în vederea unui scop de viață superioară. Acest lucru se întâmplă mai ales în măsura în care sentimentul de libertate individuală se organizează în structura lui psihică. Voința de progres devine din acest moment și mai puternică. Cu vremea, funcțiunea idealizării cucerind un loc tot mai precis în câmpul conștiinței omului, intuiția unui ideal devine din ce în ce mai clară și începe să se gândească la descoperirea mijloacelor și instrumentelor cu ajutorul cărora să poată înlăptui practic și concret o bună parte din anticipările conștiinței sale. Acest lucru înseamnă primul pas pe calea progresului.

Timid și neputincios la început, omul izbuteste prin cultivarea contiună a spiritului său inventiv și a aptitudinilor sale naturale, prin adaptările lente și succesive la contingentele vieții, să înlătore într'o bună măsură greutatea care împiedecau avansarea aspirațiilor sale. Pătrunzând apoi tot mai adânc în tainele vieții și ale naturii el se orientează mai sigur și ajunge să învingă în cele din urmă tot ce iace ar fi putut să mai constituie o piedică sau o dificultate pentru dorința lui de progres. Lucru acesta înseamnă că omul n'a înțeles niciodată să facă dintr'o viață de primitivism tranzitoriu o veșnicie nebuloasă în care să se complacă inactiv, trândav, ci dinpotrivă, a căutat o structurare cât mai deplină a formelor de viață, pentru ca aceasta să-i fie cât mai plăcută și cât mai comodă. Și ce i-a stat omului în putință să facă, până acum, în acest scop și n'a făcut. De bună seamă că singur n'ar fi putut să facă prea mult. Și din această cauză a căutat să-și lege forțele sale cu forțele semenilor săi, pentru ca într'o unitate de interese comune, în colaborare sinceră, metodică și continuă, munca sa să fie cât mai rodnică și cât mai utilă. Căci oricât de mult ar însemna în viață efortul individual, el nu înseamnă totul, mai ales dacă este vorba ca progresul să fie pe deplin realizat. Prin firea lui sociabil, omul a căutat posibilitatea efortului colectiv, cu scopul de a-și ușura munca de cucerire a culmilor celor mai mărețe ale progresului pe care omenirea, in-

contestabil, l-a realizat până în prezent. Mediul intim social, societatea propriu zisă, a fost cadrul cel mai prielnic al manifestărilor spirituale omenești. În societate a putut omul să rămână un factor permanent și incontestabil de progres, un ferment social, un contribuabil conștiințios și prea darnic, al dezvoltării și propășirii comunității din care a făcut parte. Tot aici s'a perfecționat pe sine, deoarece societatea dispune în tot timpul de elementele necesare acestui scop: forme de viață, experiență îndelungată, tradiție, valori culturale, etc. Și pedesupra societatea oferind membrilor săi posibilități de valorificare a produselor muncii lor, prin comparație cu produsul muncii altora, dă și un stimulent sigur și continuu de activitate creatoare proprie. S'ar putea spune că din acest punct de vedere societatea este, mai ales în compunerea ei de astăzi, un oficiu de constrângere, căruia oricine trebuie să i se supună, riscând altfel să rămână un izolat, condamnat în cele mai frecvente cazuri la o dispariție sigură. Au fost doar atâtea cazuri de represiune din partea societății față de cei care prin nepregătire, prin scăderi morale și spirituale, prin insuficiențe de orice fel, constituiau un balast prea greu, prea inutil, ca să poată fi tolerat prea mult timp în sânul său.

Este de observat însă că omul n'a ajuns încă, cu toată splendoarea progresului de astăzi, la capătul posibilităților sale de creație în domeniul culturii și civilizației. În fața lui rămâne pentru multă vreme deschisă perspectiva unui viitor tot mai strălucit. Noi forme de viață, alte aspecte de cultură și civilizație se vor adăoga aceluiaș vast patrimoniu pe care omenirea în tendința ei de perfecționare și creație continuă și l-a constituit până în momentul de față. Progresul nu este întregal. Ceiace însemnează că nu este încă momentul să ne oprim în loc, cu gândul că am făcut prea mult sau că am făcut totul, ci dimpotrivă să căutăm să ținem în acelaș ritm de permanentă creație întreaga noastră acțiune de progres. Lucrul acesta nu este însă cu puțință decât prin ceiace constituie însuși fundamentul progresului omenirii: cultura.

II.

Ce este propriu zis cultura? În marea și valoroasă operă „*Wölkerpsychologie*“ a lui *W. Wundt* și anume în opul intitulat „*Cultură și Istorie*“ se găsesc următoarele date lămuritoare cu privire la problema culturii. Cuvântul cultură este o derivație a verbului latin *colere*, care înseamnă a îngriji. *Cultus*, care la rândul său este tot un derivat al acestui verb, indică o preocupare omenească cu caracter religios, referindu-se la îngrijirea zeilor. Cu timpul apare cuvântul *cultură* cu înțelesul restrâns de îngrijirea pământului. Acest cuvânt trece apoi în domeniul spiritual cu înțelesul ce i-l atribuim astăzi, adică acela de acumulare de bunuri spirituale. Nu cunoaștem însă o dată fixă la care începe cultura.

Putem totuși afirma că, cultura începe din momentul în care omul simte nevoia să evadeze din cătușele în care îl țineau strâns forțele naturii, mai precis, din momentul în care el face primul pas în cucerirea acestor forțe pe care înțelege să le folosească atât în interesul său personal cât și al comunității din care făcea parte. Până în acest moment natura fusese un obstacol puternic în calea de progres a omului, un izvor de forțe care se desfășuraseră peste puțința de rezistență a acestuia. Odată cu descoperirea mijloacelor și inventarea instrumentelor, oricât de rudimentare la început, cu care omul a pus natura în serviciul său, începe, la drept vorbind, adevărata cultură. Din acest moment tot ce a produs mîntea omenească dealungul secolelor a intrat în patrimoniul cultural al omenirii, alcătuiind un depozit comun de valori culturale, din care popoarele pe rând au luat ceiace se putea ajusta specificului lor național. În felul acesta ia naștere și cultura națională pe care fiecare popor în parte a căutat să o adâncească în măsura capacității sale de asimilare și creație proprie, precum și în măsura în care a dispus de cât mai multe personalități care să promoveze interesele acestei culturi naționale.

Trebue făcută aici deosebirea între cultură ca produs spiritual și cultură cu acțiune. În primul caz este vorba de un produs rezultat dintr-o frământare internă,

care stăpânește pe omul de fină spiritualitate, iar în al doilea caz este vorba de promovarea și difuzarea sau împărtășirea către alții a produselor de acest fel, prin acțiunea culturală.

Asupra acțiunii culturale ne rămâne să insistăm în rândurile ce urmează, aceasta fiind de o covârșitoare importanță în viața socială și culturală a popoarelor. Acțiunea culturală consitue un sistem de metode adecvate prin care valorile culturale pot căpăta un ritm mai viu de difuzare în masele populare. Ea trebuie să fie continuă și metodică, pentru a pune aceste mase în contact cu valorile culturale și morale ale timpului în așa fel, încât fiecare cetățean să ajungă la trăirea efectivă a acestor valori hotăritoare pentru înălțarea lui spiritală și pentru pregătirea în scopul de a contribui realmente la desăvârșirea și promovarea organismului social în care se găsește. Tot astfel se asigură și generațiilor viitoare un patrimoniu cultural bogat și bine consolidat.

Progresul social nu mai depinde astăzi de întâmplările norocoase, ci de munca stăruitoare a acelor, care pregătindu-se prin cultură, vor putea constitui în orice moment o forță dinamică și propulsivă a progresului. Tot odată la baza consensului general social veghiază conștiința personalităților marcante în cultura unui popor, care rămâne în tot timpul o sursă bogată de activitate rodnică și generatoare de noi valori spirituale. Personalitățile se pregătesc, la rândul lor, tot prin cultură. Și în primul rând școala este chemată să selecționeze și să pregătească personalitățile care vor avea să contribuie la determinarea progresului social. În școală se capătă cultura intelectuală și morală, se deschid orizonturile, se formează conștiințele, se întăresc sufletele și se adâncește spiritul solidarității sociale. În școala democrației pe care o avem astăzi, atât de binefăcătoare, se poate stabili o ierarhie a valorilor individuale prin recrutarea liberă a acestora din oricare strat social, cruțând societatea de belșugul personalităților la comandă. Această școală oferă tuturor acces liber, indiferent de origină, clasă socială, sex, confesiune religioasă, etc.

Acest lucru este de mare importanță, căci școala numai astfel poate să fie un auxiliar prețios în rezolvarea deplină a progresului prin cultură.

Revenind la rolul pe care îl are cultura popularizată în procesul de determinare a progresului social, trebuie să observăm încă un fapt care este de aceeași importanță pentru această problemă. Să presupunem că un popor bogat din punct de vedere material încearcă să cucerească o linie de progres pe care intrând, ar dori să meargă până la capăt. Poate acest popor bogat materialmente să facă acest lucru, dacă nu este în același timp, cel puțin tot atât de bogat din punct de vedere cultural, intelectual și moral? Hotărit, nu. Nu, pentru că abundența materială poate să pună în orice moment la grea încercare ființa omenească. Abundența materială rău folosită însemnează pur și simplu decadentă morală și spirituală pentru individ și prin urmare și pentru societate. În această privință avem pildă poporul roman, care ajungând la o stare materială dintre cele mai strălucite, a trebuit să decadă și să se prăbușească iremediabil într'un proces de descompunere politică și socială, dominat fiind de furia deslănțuită a patimilor și de încordarea sufocantă a instinctelor germinate fatal de însăși acea luxuriantă abundență materială de care dispunea. Este bine, pentru a se evita o atare situație, ca instărirea materială a unui popor să se facă absolut în același pas cu instărirea lui culturală. Este adevărat că un popor cu cât este mai instărit cu atât sufletul său se deschide mai larg în fața bunurilor culturale, căci nemai având preocupări de existență dela zi la zi, poate lăsa liberă spiritului calea de cercetare și asimilare a acestor bunuri. Cu o condiție însă. Să existe întotdeauna un echilibru, un paralelism perfect, fără depășiri dintr'o parte sau alta. O cumpănă dreaptă, cu alte cuvinte, între spirit și materie. În acest paralelism economic-cultural, nu putem trece cu vederea să amintim, că a crezut convins marele pedagog elvețian Pestalozzi, care a fost și va rămâne o pildă veșnică de răbdare și sacrificiu în slujba neamului său, la ridicarea căruia a contribuit și cu cu-

vântul și cu fapta sa. La noi, în acelaș paralelism a crezut Spîru Haret, a căruî întreagă activitate ca ministru al instrucțiunii publice, a fost îndrumată în acest sens. Iată dar, că și din acest punct de vedere problema culturii ca acțiune prezintă o mare însemnătate. Deaseme-nea, prin cultură se pot obține rezultate tot atât de satisfăcătoare și în ceiace privește atitudinea politică a unui popor. Este întotdeauna necesar să se stabilească un acord comun între individ și stat pedeoparte și stat și națiune pe dealtă parte. Acest lucru nu este posibil decât pe bază de înțelegere justă și reciprocă dintr'o parte și din alta. Lumînarea maselor și desăvârșirea conducătorilor prin cultură duc la acest rezultat. Un popor devine conștient de menirea sa istorică și de rostul său politic în măsura în care valorile culturale sunt sistematic difuzate în mijlocul său. Simțul de datorie, conștința cetățenească, spiritul de sacrificiu se desvoltă prin cultură specială, aplicată metodic și continuu tuturor. Un popor cult este în acelaș timp un popor capabil să reziste dărz tuturor curentelor politice diversi-oniste și tuturor încercărilor de turburare și zădărnicare a bunelor sale intențiuni. Nu există proces și luptă într'o societate în care a pătruns adânc seva bunurilor culturale. Ci dinpotrivă, într'o astfel de societate găsim întotdeauna o armonie perfectă, o solidaritate socială bine încheată și o dorință de creație și progres cât mai vie. Dacă însă această problemă a culturii, de rezolvarea căreia depinde realizarea integrală a progresu-lui social, nu se poate plasa deocamdată într'un cadru de discuțiune tot atât de cuprinzător pe cât de vaste îi sunt proporțiile, nu putem încheia rîndurile de față fără a ne oprî cât de puțin asupra realității sociale românești sub raportul acțiunii de culturalizare.

Din capul locului afirmăm, că în ce ne privește, nu am putut încă să scoatem din câmpul agitației sterile planul de culturalizare a maselor și să-l trecem în cel al înfăptuirilor concrete, pentru a putea astfel să aspirăm legitim la o viață mai bună și la o rînduire socială de stat mai potrivită necesităților și caracteris-

ticilor noastre naționale. Poporul român a făcut neconținut dovada unor forțe spontane creatoare, care subzistă în inconștientul său și care așteaptă doar momentul și mediul prielnic pentru ca să poată izbucni în afară, concretizând în valori ideale de cultură superioară aceste latențe fericite. Supapa de pătrundere la suprafață a acestor forțe nu se va putea deschide deplin decât printr'o acțiune culturală și mai intensă și odată deschisă această supapă poporul nostru, care are capacitatea de realizare și asimilare culturală, va avea cu siguranță și ambiția de a se situa în același ritm de progres cu neamurile cele mai avansate din acest punct de vedere. În acest scop să nu pierdem însă prea multă vreme. Să organizăm sistematic acele bunuri culturale pe care le-am cucerit până acum mecanic, instinctiv, într'o acțiune continuă de popularizare, pentru ca punând poporul în contact direct și sigur cu aceste bunuri să-i dăm posibilitatea să le trăiască real. În statul democrat de astăzi, cu un individ liber și cu largi posibilități de educație, se poate, fără îndoială, face acest lucru. În altarul culturii însă să officieze metodic și cu toată râvna cele mai reprezentative personalități ale culturii românești, difuzând la sate ca și la orașe tot ceiace avem cultural mai sănătos și mai ideal. Fundații culturale, atenee populare, biblioteci, universități populare și oameni de inimă și de acțiune care să poarte luminoasă făclia culturii pretutindeni. Cu deosebire la sate să ne îngrijim permanent de învățătorul cult și activ și de preotul convins și credincios fără sfială, care, uniți și încălziți de același gând frumos în lupta pentru realizarea aceluiaș ideal, să împărtășească tuturor frumusețea și binefacerea culturii noastre naționale în special și a culturii umane în general. Statul are de îndeplinit o mare datorie. Pentru pregătirea intelectuală și morală a preotului și cu deosebire, a învățătorului, să nu cruțe nici un mijloc și să nu se dea înapoi dela nici un sacrificiu.

Ceiace se va face pentru școala și biserica națională, nu va fi nicioată prea mult și întotdeauna bine venit. Cu înțelegere și cu dragoste pentru biserică și școală

și pentru slujitorii ei, vom birui greutatea și vom putea să ne situăm în acea universalitate morală și culturală, pe care au dat-o lumii popoarele de veche și sănătoasă cultură și civilizație.

Prof. GH. ST. POPESCU

Cultura e suflet omenesc în veșnică acțiune, tot mai departe și mai sus.

N. Iorga

Activitatea este dușmanul plictiselii și a gândurilor rele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj Platon

Învățătura este o podoabă în fericire și o mângâiere în nenorocire.

Platon

Fără Christos întreaga cultură nu e carne vie, e mumie, e un cadavru.

Merejkowski

Nimic nu-i mai groaznic decât să mori de sete în mijlocul mării.

Nietschze.

Un părinte al tineretului : Nae S. Dumitrescu.

Astăzi, când grija de tineret formează preocuparea de căpitanie a tuturor celor ce se interesează de viitorul neamului nostru, numele dlui Nae Dumitrescu apare tot mai viu, tot mai strălucitor, fiindcă acest om s'a închinat complect tineretului și a cucerit sufletele națiunii întregi, printr'o operă de idealism nobil și fecund.

Tinerimea Română, pe care o conduce cu un dar ce trece dincolo de puterile omenestii, a devenit prin sufletul său mare, generos și înțeleghător, vatra sfântă unde tineretul românesc de pretutideni își aduce ca jertfă — jertfă curată ca și sufletul neamului, tot ce tinerețea poate plămădi, tot ce ea poate concepe.

La altarul pe care El a aprins focul iubirii de neam și unde El a adunat copiii neamului românesc pentru a sluji împreună cu ei liturghia neprihănită a unificării lor în cuget și simțiri, astăzi se strâng din toate unghiurile îndepărtate sufletele nevinovate, pentrucă lângă el și cu el împreună să-și dea mâna caldă și curată, să se lege în prietenie sfântă și să se simtă una, oricare ar fi locul unde soarta i-a mânat, să-și ducă viața și pentruca în socotelile neștiute ale viitorului, să putem afla un sprijin neînfricat în sufletul acestui tineret, chemat să ne ia locul.

Opera sa amintește de frumoasele și atât de mult cântatele jocuri olimpice, unde Helenii din toate părțile lumii se adunau în Olimpia Peloponezului spre a-și cimentea pe veci legăturile lor cu pământul și cu sufletul patriei mame și unde tineretului helen se întrecea în manifestări de știință și de artă pentru a arăta lumii că Helada nu moare niciodată : fiii ei duc în viitorul nesfârșit flacăra strămoșilor tot mai aprinsă, tot mai vie...

Eram în gara de Nord. Inimosul director al Liceului Aurel Vlaicu, dl. Mirodescu și cu inspectorul ge-

neral Petrescu Zoîța, marele Român, care a dat viață liceului din Sighișoara, așteptau înfrigurați sosirea unui tren, care avea să aducă un grup de elevi din Ianina, întârziați din cauza șicanelor ce le făcuseră autoritățile grecești cu viza pașapoartelor.

Înfine, oaspeții mult doriți au coborât din tren, obosiți de cele 4 zile de drum.

Grupați în jurul unei mese date în Restaurantul gării de acești doi vrednici dascăli, își deslegară limba micuții mesageri ai neamului nostru, aduși din ținuturile Pindului să-și cunoască Patria lor mamă.

Primul lor cuvânt a fost să întrebe dacă dl președinte Nae Dumitrescu e aci și când, după câteva minute dsa a sosit între noi, am văzut lacrimi de bucurie, picurând și din ochii lor, dar și din ochii vajnicului președinte, care i-a strâns la sân, fericit că poate aduce lângă ceilalți copii ai Neamului un grup de suflete înstreinate pe pământul puțin prielnic vieții lor, pe pământul Greciei noastre aliate.

Poate cineva uita clipele acestea? Poate cineva nesocoti tainica legătură ce se țese între aceste mlădițe nevinovate și plătând și sufletul Patriei libere și ocrotitoare. Întrupat în omul ce i-a strâns la sân și i-a primitașa de cald?

Dl Nae Dumitrescu e o personalitate ce a intrat de mult în istoria educației naționale, fără pompă și fără protocoale, dar care va trăi cât va fi o conștiință românească. Acest loc și l-a cucerit pe calea simplă și curată a sufletului de copil, care-l poartă cu drag cu el în orice colț al pământului românesc și leagă de el, bucuriile copilăriei și răspunderile maturității.

Să trăiți,enerate domnule Dumitrescu! Copiii Neamului mângâiați de DV. vor păstra până la ultima clipă a vieții lor, amintirea părintelui lor dela București și în prietenile legate cu frații lor de pretutindeni. Veți trăi cât Neamul nostru.

Să trăiți și opera DV. să găsească cât mai mulți srijinitori, căci cel ce iubește copilul, iubește patria.

Prof. Dr. N. CREȚU

Tipurile de individualități.

a) *Noțiunea de tip.* Am văzut că avem atâtea individualități, câți indivizi există și că tocmai ceace este particular în fiecare individ, constituie natura individualității. Pe când psihologia nu era încă bine despărțită ca știință, medicii și filozofii antici despărțiau pe oameni în categorii precise de temperamente și caractere. Se lua o notă caracteristică ce corespundea mai multor persoane — individualități — înrudite și pe baza ei se constituiau așa numitele „tipuri” de individualități. Timpul este o formă în care sunt reprezentate în modul cel mai desăvârșit, calitățile unei serii de forme înrudite sau calitatea formală, care se potrivește membrilor unei specii, forma fundamentală care poate cuprinde pe toți indivizii, cari reprezintă caracteristica luată drept criteriu. W. Stern, referitor la tipuri, spune : „Un tip psihologic este o dispoziție predominantă, care se potrivește unei grupe de oameni, în mod comparativ, fără ca această grupă să fie delimitată clar și din mai multe puncte de vedere față de alte grupe. Apoi adaugă psihologul W. Stern : „Fiindcă tipurile reprezintă părți comune mai multor grupe de oameni, constatarea lor nu se poate face fără a se compara mai multe persoane. Prin urmare stabilirea tipurilor se face prin comparația individuală a raporturilor de dispoziții intra-individuale.

„După cum există tipuri de „Caractere” există și tipuri ale individualității,” spune Kerschensteiner. După cum tipurile de caractere se deosebesc după predominarea anumitor maxime, tot așa tipurile de individualități se deosebesc după predominarea unui mod de funcționare, al unui fond de dispoziții. De multe ori se ia însă

noțiunea de caracter, nu în sensul de ceva „moral”, ci în acela de cuprinzător a ceea ce este caracteristic, distinctiv pentru un individ oarecare, așa încât zisele „Caracterologii” care s’au scris mai ales dela începutul Sec. al XIX-lea, nu înfățișează propriu zis imagini de caractere, ci imagini de individualități, din punct de vedere psihologic sau fiziologic. S’a stabilit însăfârșit că tipul este prin urmare creație conceptuală, pentru subsumarea individualităților, cerută de necesitățile vieții practice.

Importanța cunoașterii tipurilor. Cunoscând elevii din punct de vedere al tipurilor din care fac parte, educația și instrucția se face cu mult mai ușor decât atunci când faci educația și instrucția la 30...40 de elevi cu individualități cu totul diferite (deosebite). Apoi prin această cunoaștere a tipurilor de individualități putem stabili tipurile de „normali” și „anormali”, repartizând astfel pe anormali în institute speciale de educație. Cea mai de căpetenie grupare a individualităților este aceia în tipuri de normali și anormali. Adaptarea unei individualități la un scop general, caracterizează tipurile de normali iar neadaptarea unei individualități caracterizează pe anormali.

O interesantă clasificare o face Th. Ribot, împărțind indivizii în două categorii: „amorfii” și „instabili”. Amorfii sunt acei indivizi cari n’au o formă proprie a lor; tot ceea ce este în ei este dobândit sub influența puterilor din afară. N’au nimic propriu în ei, totul au împrumutat, sunt deci în întregime produsul împrejurărilor, al mediului, al educației pe care au primit-o de la oameni și dela lucruri. Ei nu reprezintă nimic individual sau specific. Instabili sunt acei indivizi cari n’au nici unitate, nici permanență. Sunt schimbători, inerti, explozivi și disproporționați în acțiunile lor: lucrează în acelaș fel în împrejurări diferite, și diferit în împrejurări la fel, încât apar de o nedeterminare absolută.

Scheimacher, considerând că viață sufletească se imparte în genere în simțire și acțiune, grupează indivizi în două tipuri: sensitivi și activi. Sensitivii sunt caracteristici prin predominarea sensibilității pentru ex-

presiile externe. Activii sunt caracterizați printr'o ine-
puizabilă înclinare spre creație. Apaticii sunt caracteri-
zați printr'o stare de somnolență, lipsă de încredere,
scăderea capabilității de simțire și acțiune. Temperații
sunt oamenii armonici ai lui Keschensteiner. Gh. Si-
gwart, consideră că activitatea reprezentărilor este forma
generală, în care se oglindește propria noastră viață
și relațiile noastre cu lumea din afară, stabilește tipu-
rile de individualități în : Receptivi și Activi. Receptivii
sunt aceia cari devin ceea ce școala vrea să facă din ei;
ei primesc tot ce le oferă, întâmplarea sau învățământul
și-și incarcă memoria cu tot ce li se spune. Activii
sunt limitați în sensibilitate. Trece deseori pe lângă
multe lucruri și chiar le resping când le sunt impuse,
insușindu-și numai ceea ce ajută pentru a-și forma
o gândire proprie. În acțiunile lor sunt încăpăținați,
indărătnici și mulțumiți numai când sunt lăsați de ca-
pul lor să facă ce voiesc. Foillée face împărțirea indi-
vidualităților în tipuri astfel : Sensitivii, sunt acei indi-
vizi al căror sistem nervos în special cel cerebral este
constituit în așa fel încât e inclinat să oglindească excita-
rile externe cu o putere ce depășește cu mult tăria
acestora. Intelectualii sunt aceia, cari au multă plăcere
să gândească. Voluntariștii, au la bază pe deoparte forța
nervoasă de încordare a duratei și iuțelii activității, iar
pe de altă parte direcția acestei activități. Binnet îi im-
parte astfel : a) Tipul descriptiv, tipul observator, tipul
emoțional și tipul erudit. Tipul descriptiv este acela
care descrie obiectele date și puse sub ochii lui. Tipul
observator judecă și interpretează ceea ce vede. Tipul
emoțional este acela, care în loc să descrie obiectele
ce le vede, exprimă emoția ce simte și adaugă elemente
subiective. Tipul erudit este acel tip care repetă ce știe,
ce a învățat, în loc să observe și să descrie. Dintre aceste
tipuri două au fost studiate mai deaproape : tipul ob-
servator și literar. Tipul observator urmărește de a-
proape obiectul, îl descrie în amănuntele lui materiale,
în întrebuintările lui sau interpretează amănuntele lui

trage concluzii, însă concluzii totdeauna speciale obiectului. Literatul nu vorbește deloc de obiect el îi sugerează amintiri, reflecțiuni generale sau simțăminte deosebite, pe care le exprimă cu mai multă sau mai puțină ușurință, uitând că i s'a cerut cu totul altceva, anume descrierea unui obiect.

După conținutul reprezentărilor pedagogia experimentală a împărțit pe indivizi în tipuri vizuale, auditive, tactile, motrice. etc. iar cu privire la fantezie, în tipuri concret, abstract; tip de fantazie înceată și vie, reproductivă, productivă bogată și productivă săracă. Din punct de vedere al gândirii avem indivizi subiectivi și obiectivi; sintetici și analitici. Din punct de vedere al înțelegerii avem: Tipul inteligenței practice și tipul inteligenței teoretice. Din prima categorie fac parte acei indivizi cari se adaptează cu mare ușurință noilor împrejurări; iar din secunda fac parte indivizii cari se pierd în viața practică, ei mulțumindu-se a cumpăni și argumenta cum ar fi bine să se lucreze, fac teorie, însă fără a face aplicări. Printr'o descriere făcută la o lecție de compunere, putem ușor descoperi indivizii de tip subiectiv și obiectiv. Cei dintâi nu descriu numai ceace văd ci ei pun multe lucruri dela ei, așa cu l-ar vedea ei în altă împrejurare nu cum îl văd atunci. Cei obiectivi se mărginesc a înfățișa numai însușirile obiectului, nu adaugă nimic, se mărginesc numai la ceace văd. Primii trebuie îndreptați spre ocupații literare; iar secunzii spre ocupații din domeniul științelor pozitive.

Tipul analitic și sintetic. Cei dintâi sunt acei ce pentru a studia un obiect simt nevoia a-l desface din toate părțile componente pentru a privi parte cu parte și a le analiza, de unde și numele de „analitici,” iar cei ce înțeleg numai privind obiectul în întregime fac parte dintre indivizii de tip „sintetic.” Se pot foarte bine vedea la descrierile orale ce fac, cu deosebire la intuiție. Cei dintâi caută a desface obiectul din părțile componente pentru a descrie fiecare parte, pecând cei sintetici vorbesc numai despre părțile caracteristice. De o importanță covârșitoare este cunoașterea acestor

tipuri, mai ales la elevii de cl. I-a, căci sunt unii cari fac parte din categoria tipului analitic și aceștea nu înțeleg un cuvânt decât predându-l literă cu literă, pe când cei sintetici nu vor înțelege decât predând cuvântul întreg. Numai cunoscând din ce categorie de tipuri face parte fiecare elev, putem grupa elevii în categoriile cele mai generale de „normali” și „anormali,” ținând cont la transmiterea cunoștințelor de metoda care este mai potrivită pentru ei. Cunoașterea tipurilor de individualitate ne mai servește și ca o indicație călăuzitoare și ca un mijloc de orientare în diversitatea de individualități cu care avem de lucru.

ILIE GRUIA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

B. Bibliografie :

O. Rădulescu Motru : Curs de Psihologie.

I. I. Gabrea : Școala Creatoare.

Constantinescu Stelian : Din problemele educației : Studii de psihologie și pedagogie.

Ceva despre materialul didactic.

E recunoscut de toți rolul pe care-l îndeplinește materialul didactic în predarea cunoștințelor — el fiind un auxiliar indispensabil atât în cursul primar cât și în cel secundar. În adevăr nu se poate concepe o lecție reușită, bine predată, interesantă și plăcută și care să folosească școlarilor, decât numai însoțită de materialul intuitiv și explicativ, adecuat. Socotesc util și necesar să amintesc de un anumit material în afară de cel ce se poate procura dela magazii, librării, Casa Școlilor, etc. (hărți, tablouri, aparate pentru experiențe, sistemul metric, aparate de proiecții, etc.); este materialul pe care și-l poate confecționa chiar învățătorul cu puțină muncă, cu cât de câtă pricepere și cu o sumă oarecare de bani. Partea pecuniară e mai greu de rezolvat; totuși dela rubrica „material didactic“ din bugetul școlii, din serbări, contribuții benevole, ca și din donații, își poate asigura oricine o sună importantă.

Confecționarea și achiziționarea materialului este iarăși relativ ușoară: colegii tineri sunt inițiați din școala normală unde li s'au rezervat ore speciale în acest scop, iar cei mai în vârstă au experiența și... modestele îndrumări pe cari le dăm mai jos.

Într'un articol anterior arătam, tot în coloanele acestei reviste, cum se pot confecționa literele mobile pe cartonașe — așa fel încât puse una lângă alta să se poată forma cuvinte, ziceri și cîr aliniate.¹⁾

---

1) Lungimea cartoanelor atât pentru literele de mână cât și pentru cele de tipar este de 15 cm.; lățimea însă variază pentru a se putea asigura oarecare simetrie în așezarea lor. Așa de ex. literele : a. b. d. g. h. n. o. p. r. s. u. v. z. x. ă, â, și k. vor fi făcute pe cartoane cu lățime de 8 cm ;

Se va întrebuința cerneală-tuș pentru menținerea culorii și se vor face mai multe exemplare din fiecare literă atât de mână cât și de tipar.

Copiii deprind foarte repede să le mânuiască și simt o adevărată plăcere să lucreze cu ele. Se pot întrebuința în încheerea fiecărei lecții sau în ore speciale, sub formă de joc.

Învățătorul își mai poate face pentru clasa I-a un abecedar mobil, construit din planșe cu deseme colorate pentru fiecare cuvânt normal și destul de mari spre a fi văzute de toți copiii. Vom avea astfel atâtea planșe câte cuvinte normale sunt. Ele se fac pe rând, paralel cu lecțiile, așa că nu răpesc prea mult timp. Ni se va reproșa că nu toți colegii pot fi buni desena-tori. Nici nu e nevoie. Oricine poate desena o figură, o scenă, un piesaj în legătură cu lecția. Se poate am-plicifica un desemn din carte sau din diferite reviste, al-bune, etc. Scrierea se face la mijloc și în afară de cu-vântul normal planșa mai poate cuprinde ziceri scurte formate din litere deja cunoscute de elevi. Literele de mână făcute pe 4 cm. iar cele de tipar pe 3 cm. pot fi citite de copiii cu vedere normală dela 7—8 m. (o planșă potrivită are 45 X 30 cm.).

Tot pe planșe de aceeași mărime se pot face în creion diferite desene caricaturi cari să reprezinte în-tâmplări din viața copiilor, a animalelor și păsărilor. Copiii sunt puși să povestească ceiace văd și să le in-terpreteze.

Notăm importanța covârșitoare ce o are acest pro-cedeu pentru dezvoltarea simțului de observație, a ima-ginației, a judecății, a îmbogățirii vocabularului și a unei frumoase și juste exprimări. Ele mai pot servi și ca model după care copiii vor putea face primele desene.

---

c, e, f, l, și j pe 6 cm.; t, ț, i, î, pe 5 cm., iar m. pe 10 cm. Litera se scrie pe 5 cm. în mijlocul cartonului, cunoscând că părțile de legătură, ince-putul și sfârșitul literii — să fie la aceeași înălțime la toate cartoanele. Nu-mai așa literile de mână se pot lega când sunt puse una lângă alta. Li-terele de tipar se scriu tot pe 5 cm. la mijlocul cartonului — lăsându-se câte un cm. deoparte și de alta pentru a se păstra distanța la formarea cuvintelor.

Planşe colorate ne pot servi şi la predarea socotelilor. Se pot desena frunţe de tot felul, flori, obiecte, cruci, roţi, baloane, vase, pahare, sticle, pomi, etc. Ele uşurează în mod apreciabil înţelegerea aritmeticii şi o face chiar foarte plăcută pentru toţi copiii.

Şi pentru că am început cu planşe putem adăuga şi pe cele ce se pot face la şt. naturale: scheletul, aparatele: digestiv, circulator, respirator şi urinar; ochiul, urechea, pielea, nasul, limba, sistemul nervos, etc.; fiecare cu explicaţiunile necesare, astfel încât toată lecţia să se oglindească în planşa pe care o punem în faţa copiilor. Putem afirma că aceste deseme folosesc mai mult chiar decât tablou general cu toate aparatele, organele şi visceralele omului. Faptul că elevul vede un desen frumos colorat, că „domnul” le face lucruri interesante, plăcute şi folositoare va fi un stimulent preţios pentru munca şi silinţa lui la învăţătură. Tabloul general va servi la o sintetizare, la o racordare a tot ce s'a învăţat despre corpul omenesc.

Deseme frumoase, simple, dar nu mai puţin ingenioase se pot face şi despre animale şi păsări, arătând mai ales organizaţia lor internă. Este foarte curios pentru oricine să ştie cum sunt alcătuite organele interne, cum funcţionează ele şi ce deosebiri prezintă dela un animal la altul, de la o specie la alta. Stomacul rumegătoarelor, aparatul digestiv şi respirator la porumbel, la cărăbuş, la peşti, organizaţia internă la sepie, la viermi, la şarpe, la broască, pot da copiilor o idee generală în această materie. O lecţie cu astfel de amănunte — chiar dacă ele nu sunt prevăzute în programa analitică — va fi urmărită cu un vădit interes şi cu un real folos. Socotim însă că aceste lucruri făcute cu mâna învăţătorului îi pot aduce chiar lui un netăgăduit folos: îi va uşura munca pentru instruirea copiilor şi îi dă posibilitatea să fie în permanent contact cu toate cunoştinţele ce i se cer la diferite examene pe care le are de dat. Nu va mai fi surprins de nici un „chiţibuş” pe care un membru din comisie îl crede de o capitală importanţă. . .

La Fizică în afară de experiențele ce se fac pentru a dovedi cauzele și efectele fenomenelor un serviciu important ne aduc și desemele îngrijite și bine executate. Se va putea vedea schematic: un alambic, mașina cu vapor și funcționarea ei, caloriferul cu apă caldă, distribuția apei în orașe, bazată pe principiul vaselor comunicante, presa hidraulică, pârgă și pompe, manometre, legea Boyle-Mariotte, funcționarea telefonului, a soneriei electrice, a tramvaelor, etc. Pentru ca aceste deseme să fie exacte ca fond, adică științific lucrute, este nevoie să avem la îndemână anumite manuale didactice de curs secundar: o anatomie, o zoologie de curs superior, o biologie și una sau mai multe manuale de fizică. Ele se pot procura dela librării pentru biblioteca școlii. Sunt lucruri perfect realizabile pentru oricine vrea să muncească și e îndrăgostit de cariera didactică.

Termin cu sistemul planșelor amintind că ele ne pot servi și la geometrie; felurile liniilor, unghiuri, triunghiuri, patrulatere, poligoane regulate și neregulate, corpurile geometrice, cu toate explicațiile necesare, ușurează înțelegerea materialului ce avem de predat.

Toate planșele vor avea aceleași dimensiuni putându-se păstra astfel într'o mapă special făcută în acest scop. Desemnul, repetăm, se face numai cu tușuri colorate. Planșele se pun pe un dispozitiv de carton în așa fel încât toți copiii să vadă desemnul și explicațiile.

Trecem acum la realizările de alt ordin pe cari tot învățătorul singur la poate înfăptui.

Colecții de insecte, herbare, pietrare. Toate pot fi adunate în câteva excursiuni bine organizate. Copiii vor aduna tot felul de insecte pe care, împreună cu învățătorul, le vor așeza în insectar, după ce au fost omorite.

Această operațiune se face introducând insecta în spirt denaturat (cele cu aripile scortoase,) sau ținând-o să respire mirosul spiritului denaturat (cele cu aripile subțiri, cum sunt fluturii.) După ce s'au așezat în insectar se presoară peste ele praf de naftalină.

Plantele se așează în foi de sugativă sau de ziar și se pun la presat sub o greutate. Când sunt gata se

formează herbarul, fiecare foaie având explicațiile necesare și planta cu toate părțile ei, dacă se poate.

Pietrele se așează într'o cutie mare cu capac de sticlă și se etichetează.

Ajutat de elevii din cursul superior învățătorul poate aduna o bogată *colecție de metale* : aur, argint, aramă, alamă, zinc, cositor, aluminiu, fier, oțel, fontă etc. sub formă de minereu sau simple ; o *colecție de bani românești* din cele mai vechi timpuri și până astăzi, precum și o colecție de timbre românești și streine. Aceste din urmă se așează într'un album sau se lipsesc cu hârtie gumată pe foile unui caiet, pe categorii și pe țări.

Sunt deosebit de importante timbrele comemorative, istorice și cele streine. După posibilitățile de achiziționare ele pot forma colecții dela câteva zeci până la câteva mii de bucăți.

În muzeul școlar putem avea încă uleiuri : de in, de floarea soarelui, de dovleac, de nucă, de semințe de cânepă, precum și diferite untdelemnuri.

Alcooluri : spirt, spirt denaturat, țuică de prune, de fructe, de cereale, de drojdie, coniacuri, licheururi, etc.

Oțeturi : oțet de lemn, de vin, de trandafir, oțet aromatic, esență de oțet, etc. Toate se păstrează în sticlute uniforme, frumos etichetate și cu gust aranjate în dulapul școlii. Tot în sticlute putem avea *derivatele petrolului* : țițeiul brut, benzină ușoară, benzină grea, petrolul lampant, motorină, uleiuri pentru motoare și tractoare, prăcura ; apoi parafină, glicerină, vaselină, etc. Ele se pot procura dela distileriiile de petrol cu ocazia unei excursii sau printr'o simplă cerere din partea directorului școlii.

Fiecare școală poate avea și un semintar.

Cum se face ? În două feluri : 1. Se construiește o cutie (50 cm. X 30 cm.) cu capac de sticlă și cu 4 despărțituri longitudinale. Fiecare din aceste despărțituri se împarte în alte 25, însă transversale, așa încât vom avea 100 de locuri. Semințele se pun în plicuri patrute cu latura de 6 $\frac{1}{2}$ cm., etichetate în așa fel încât să poată fi văzute

prin sticlă. Aranjamentul lor : într'un șir de 25 locuri se pun semințe de zarzavaturi, în al doilea semințe de cereale, în al treilea semințe de flori, iar în al patrulea semințe de fructe.

2. Dela sticlării putem procura un fel de eprubete cu picior și capac.

Semințele adunate se pun în aceste vase și se înșiră în dulap, așa cum a putut oricine să vadă la expozițiile camerilor de agricultură.

Elevii pot aduna multe feluri de semințe, iar cele care nu se găsesc pot fi procurate dela semințerii, grădinarii sau diferite prăvălii cu asemenea articole.

Pentru gimnastica minții, pentru dezvoltarea imaginației și a judecății, pentru ore plăcute și vesele, fiecare școală poate avea o bogată *colecție de ghicitori și maxime*. Activitatea mintală și buna dispoziție revine imediat după acest joc de cuvinte. E neînchipuit de interesant să vedem o clasă care se frământă să afle răspunsurile cele mai potrivite la ghicitorile care se pun. Mai mult, copiii să fie puși ei însăși să caute ghicitori, să le pună la clasa întreagă și să ceară răspunsurile. Ghicitorile pot fi adunate din cărți, reviste, ziare, manuale didactice, etc. Cine are la îndemână colecția revistei „*Albina*“ poate găsi acolo cea mai mare parte din ghicitorile românești.

Pentru cultura muzicală a copiilor, pentru formarea urechii și pentru organizarea serbărilor școlare orice învățător trebuie să aibă la îndemână un repertoriu întreg de *coruri școlare*, dela cele mai simple până la cele mai armonioase. Cântecurile pot fi religioase, populare, patriotice, marșuri, imnuri, etc. și se pot aduna din broșurile de Kiriac, de Popovici, Oancea și din diferite reviste. Recomandăm revista „*Isvorașul*“. (apare în comuna Bistrița jud. Mehedinți).

Material deosebit de important și folositor se poate aduna pentru predarea geografiei și istoriei : *hărți, decupări din reviste și ziare, vederi și albume*. Hărțile se pot face în relief din lut sau gips, pe planșe mari prin deseme colorate sau pe cartoane și puse în rame. O

hartă deosebit de ingenios lucrată a făcut dl. înstitutor N. Gherlan dela școala noastră de aplicație. Atât desenul cât și instalațiile electrice ce trebuie să i se facă sunt cam pretențioase. Totuși, pentru amatori și pentru cei unde lumina electrică și-a întins firele, voi arăta în câteva cuvinte cum e construită. Pe un semi-carton de culoare închisă se desemnează harta României cu cerneală albă. Pentru a fi exactă se poate copia. Toate localitățile cu bogățiile subsolului sunt marcate prin găuri circulare. Pe verso acestor găuri se lipește hârtie subțire sticloasă și colorată : pentru fiecare bogăție o culoare cât mai potrivită. De ex. : pentru aur: galbenă, pentru petrol : roșu, pentru sare, cărbuni, ape minerale, fier, etc., câte o culoare separată.

Harta astfel terminată se așează într'o ramă-cutie chiar pe sticla cu care e prevăzută. Se fac apoi instalațiile electrice în cutia din spatele ei. Când se aprinde lumina apar foarte frumos și foarte clar localitățile cu bogățiile, în culori.

O astfel de hartă se poate face pe hârtie albă însemnându-se localitățile, destul de vizibile, cu tușuri colorate. E mai puțin costisitoare și o poate avea orice școala rurală.

Decupări. Școala mai poate fi inzestrată cu un bogat album alcătuit din cele mai variate decupări. Din revistele românești și streine se pot tăia fotografiile reprezentând pe M. S. Regele și întreagă familie regală în diferite ocaziuni, chipuri de oameni, biserici și mănăstiri, vederi din țară și străinătate, porturi naționale și obiceiri. Toate aceste decupări vor fi cu grijă împărțite pe grupe, se vor lipi pe cartoane, apoi se vor lega într'un album. Revistele : „Ilustrațiunea Română“, „Realitatea Ilustrată“, „Albina“, Ziarul științelor și călătoriilor“, etc. ne pot aduce lucruri frumoase și utile.

Pentru a arăta copiilor frumusețile incomparabile ale țării noastre putem alcătui un album cu vederi din România. O spunem dela început că este greu de realizat și mai ales costisitor.

Din toate orașele din țară se pot aduna o sumedenie de vederi cari să reprezinte tot ce are orașul și județul respectiv mai frumos și mai de preț: monumente, școli, biserici, bulevarde, străzi, parcuri, vederi generale; apoi chipuri de oameni, porturi naționale, case, ferme, localități istorice; munții, dealurile și apele noastre, delta, marea, etc. Cum se pot procura?

Cartea Românească din București are cea mai bogată colecție de vederi din toate regiunile țării. Cine face un drum în capitală poate găsi acolo multe lucruri frumoase. Sunt însă destul de scumpe și fără nici o reducere, chiar dacă se cumpără câteva sute de bucăți. Vederile se mai pot achiziționa și prin schimb — atunci când se găsesc colegi amatori de asemenea colecțiuni. Deasemenea se pot face comenzi la diferite librării sau cumpărate personal cu ocaziunea unei excursiuni.

Se adună astfel până la 1500 de vederi cari se așază — pe orașe, județe și regiuni — într-un voluminos album.

În fine materialul poate fi complectat cu fotografii și broșuri pe cari Oficiul național de turism, cu sediul la Ministerul de Interne, le trimite, la cerere, Direcțiilor de școli, în mod gratuit. Recomandăm deasemenea un abonament la revista „România“ redactată ireproșabil sub îngrijirea aceluiaș Oficiu de Turism (București Calea Victoriei 88.)

Tot materialul pe care l-am expus mai sus, adunat și confecționat cu ajutorul elevilor și a învățătorilor dela aceeași școală, trebuie să fie păstrat într'un dulap special care va fi mândria școlii și a celor care l-au înfăptuit. În tovărășia unui astfel de material școala ne va fi mai dragă, lecțiile mai plăcute, mai frumoase, mai folositoare.

I. COMĂNESCU

Plan de lecție.

Obiectul : Citirea clasa IV-a

Subiectul : „Cum s'a prins hoțul“

Scopul : a. Formal : Să formeze caracterul moral prin învățatura care se desprinde, că Dumnezeu și oamenii nu rabdă niciodată pe cei răi, pe hoți, ci întotdeauna îi face să se dea de gol când se cred mai în siguranță ; a fura e lucru rușinos, nedemn și incompatibil cu legea morală — creștină.

b. *Material :* Să deprindă pe copii cu citire frumoasă, curgătoare, clară, dezvoltându-le gustul de citit și înfruptându-i din cultura universală, dar mai ales din cultura națională ; să le dea cunoștințe despre tot ce a produs mai de preț neamul nostru, în literatură, artă, morală, etc.

Material intuitiv : Diferite deseme — caricaturi și chipuri din carte.

I. *Introducerea.* a. Ascultarea lecției precedente.

b. Pregătirea :

Unde ne găsim noi, acum ? Pentru ce venim în fiecare zi la școală ? Ce învățați voi aici ? În afară de cele ce-ați spus, ce mai învățați ? (Cum să ne purtăm.) Bine, dar ce înțelegi voi prin aceasta ? Dacă cineva găsește în clasă, în curtea școlii sau în altă parte un lucru oarecare, ce datorie are ? Cum se numește acela care nu-l predă domnului învățător ? Cari oameni pot fi numiți hoți ? Hoții sunt iubiți ? Pentru ce ? (copii au libertatea de a spune tot ce știu despre hoți.) Și rămân ei nedescoperiți ? Cine ajută ca hoții sau răufăcătorii să fie descoperiți ? (Dumnezeu și oamenii.)

II. *Tratarea.* a. Anunțarea bucății de către învățător.

b. Citirea model de către elevii buni (când nu se găsesc, aceasta o face învățătorul.) Intuiția chipului din carte și interpretarea lui.

c. Citirea bucății de către elevi și explicarea logică (expresiuni și cuvinte neînțelese.)

d. Rezumat: Prin câteva întrebări se rezumă bucată, scoțându-se ideia principală și ajugând la învățătura că: ați însuși lucruri cari nu-ți aparțin, cât și complicitatea în asemenea chestiuni înseamnă a te înjosi pe tine însuși (lucru cât se poate de rușinos) înseamnă a fi descoperit și a veni în contradicție cu legile morale și civile. Școlarul nu-și va însuși obiecte ce nu-i aparțin, iar cele găsite le va anunța domnului învățător, pentru aflarea păgubașului.

III. Incheerea: a. Copiii povestesc întâmplări asemănătoare, apoi desemnează întâmplări văzute, auzite sau imaginate.

b. Invățătorul arată copiilor o schiță caricatură, care este explicată de către elevi.

c. Elevii spun un proverb pe care-l scriu în caietele de compunere (Ex „Ulciorul nu merge de multe ori la apă, ori se apage, ori se crapă!“

d. Se cântă „Hoțul.“

e. Se dă copiilor ca să citească bine lecția pentru ora viitoare și se recomandă cărți din biblioteca clasei sau a școlii.

JACOB VESCAN

Congresul nostru pedagogic.

Joi 5 Maiu a. c. s'a deschis in aula Academiei de inalte studii comerciale, din București, in prezența Dlui Dr. C. Angelescu, ministrul educației naționale, și a multor personalități de seamă a vieții noastre culturale primul congres pedagogic a învățătorilor români. In cursul vieții zbuciumate, de misionari, ai pripășitelor noastre sate, acest prim congres pedagogic inseamnă trasarea unor noi idealuri; inseamnă descătușarea din noianul de legi, cari inpedeau ridicarea învățătorului pe orizonturi mai largi de cultură; inseamnă inaugurarea unei noi epoci: epoca așezării școalei noastre primare pe temelii reale și pe temelii specificului nostru național.

Au lipsit dela acest congres, discursurile fastuoase, pline de fard desgustător, și in schimbul acestei beții de languroase cuvinte, s'a desfășurat o muncă trudnică care a adus cu sine formularea acelor fructuoase desiderate. S'a desprins din atmosfera acestui prim congres pedagogic, o capacitate intelectuală, care a impus și impresionat prin înălțimea la care s'a ridicat, prin felul cum au înțeles și discutat problemele puse. S'a dovedit țării, cu ocaziunea acestui congres, potențialul de forțe intelectuale și morale de care dispune învățătorimea noastră.

Pentru a îmbrățișa cât mai multe din problemele capitale ce interesează învățământul nostru, congresul s'a divizat in cinci secții, având fiecare secție câte o problemă de discutat și formulat deziderate:

Secția I-a, sub conducerea Dlui Marin Niculescu, despre: Școala primară: principii de organizare și programa ei.

Secția II-a, sub conducerea Dlui C. Angelescu, despre: Învățătorul, pregătirea și perfecționarea lui.

Secția III-a, sub conducerea D-lui N. Doru, despre :
Indrumarea și controlul învățământului.

Secția IV-a, sub conducerea D-nei Eliza Alexandrescu,
despre : Chestiuni de educație nouă.

Secția V-a, sub conducerea D-lui Apostol D. Culea,
despre : Învățătorul și cultura poporului.

Voiu căuta să expun aici, felul în care s'a lucrat și formulat dezideratele la secțiunea II-a : Învățătorul, pregătirea și perfecționarea lui, — la formularea căror deziderate am contribuit și eu în mică măsură, în calitate de trimis al Asociațiunii noastre județene. Dl Ctin Angelescu, raportorul și peședintele acestei secții, într'un detaliat și interesant referat, ne-a expus felul în care a fost conceput și evoluat planul pregătirii și perfecționării învățătorului în diferite state din Europa, insistând și documentând apoi, necesitatea înlocuirii actualei școli normale dela noi cu noi instituții de educație, care să asigure și să dea învățătorului o pregătire superioară universitară. După interesante și luminoase discuții în ședintele din 6, 7, 8 Maiu a. c. pentru rezolvarea acestei probleme, s'au formulat următoarele deziderate : viitorii învățători și învățătoare dela școalele de copii mici, să se pregătească și să se desăvârșească numai în institute speciale și anume :

1) Pregătirea se va face în licee pedagogice (școli normale) cu opt clase unde vor fi primiți, prin concurs, absolvenții a patru clase primare, copii cu ambii părinți de origină etnică română.

Liceul pedagogic să aibă două cicluri :

Ciclul întâi, pentru cultura generală, cuprinzând clasa I. — VI. inclusiv. Se vor putea adăuga, dacă vor fi necesare și alte obiecte în plus.

Ciclul al doilea, cuprinzând clasele a VII și VIII, pentru pregătirea profesională.

La trecerea din ciclul întâi, în al doilea, să se facă diagnosticarea aptitudinilor, pentru orientarea profesională, ca și la liceele teoretice.

Numai cei cu aptitudini pedagogice să se primească

în ciclul al doilea. Ceilalți să poată trece la liceele teoretice sau practice.

În ciclul al doilea, să se primească și absolvenții a șapte clase, dela liceele teoretice, dovediți că au aptitudini pedagogice.

Liceul pedagogic să nu confere titlul de învățător ci diploma pentru bacalaureatul pedagogic.

Pe baza aceste diplome, posesorul să se poată înscrie la orice facultate.

Corpul didactic al liceului pedagogic să fie special pregătit în școale normale superioare.

2) Desăvârșirea viitorilor învățători și învățătoare dela școalele de copii mici, să se facă în academiile pedagogice, care se vor înființa în fiecare centru universitar.

Cei cu bacalaureatul pedagogic, cari vor să devină învățători sau acelea cari vor să devină învățătoare la școalele de copii mici, să fie obligați a urma cursurile academiei pedagogice.

Durata acestor cursuri să fie de trei sau patru ani.

Academiile pedagogice să confere diploma (licența) pentru învățător.

Liceele pedagogice și academiile pedagogice să aibă internat, organizat pe alte baze, pentru a se crea spiritualitatea necesară formării viitorilor învățători.

Învățământul să fie gratuit atât în liceele pedagogice cât și în academiile pedagogice.

Actualii învățători și învățătoare dela școalele de copii mici să fie primiți în academiile pedagogice, în următoarele condițiuni :

Cei ce au la bază diploma unei școale normale să fie primiți într'un an preparator, la sfârșitul căruia să dea un examen pentru admiterea în academie.

Învățătorii, actuali studenți la facultatea de litere-filosofie sau științe să fie primiți în academie fără concurs.

Perfecționarea învățătorilor actuali și a celor ce vor ieși din academiile pedagogice, se va face prin :

Cursuri de specializare și punere în curent cu noutățile pedagogice.

Cursuri de vacanță pur informative asupra rezultatelor obținute prin aplicarea de noi metode.

Cercuri culturale, cu o mai bună organizare o ședințelor intime. — Congrese Pedagogice.

Biblioteci pedagogice, pe județe, întreținute de stat și autoritățile județene.

Reviste trimise tuturor școlilor de către autoritatea școlară superioară.

Excursii în țară și străinătate la școlile unde se desfășoară o activitate pedagogică deosebită.

Conferințe generale. Prin participarea la cursurile universitare după alegerea liberă a învățătorilor, pentru o se informa și documenta.

Am reprodus aici deziderate așa cum au fost formulate de secțiunea II-a a acestui congres; în cosecintă avem aici numai un crâmpei, a frântură din congresul întreg. Pentru a-și formula cineva o icoană clară a acestui congres, e absolut nevoie să combine toate dezideratele formulate de cele cinci secții. Or vedea atunci cum aceste deziderate formează un tot armonic; or găsi aici toate năzuințele, toate vrerile, de cari a fost animat acest congres.

Spre a da o strălucire neperitoare, Dl. Țoni, președintele, organizatorul și animatorul acestui congres, a invitat pe cei mai de seamă cărturari ai noștri, ca prin verva cuvintelor și a înțelepciunii lor să încunune lucrările congresului. Astfel congresiștii au avut fericită ocaziune să asculte pe Dnii prof. Simion Mehedinți, Rădulescu Motru și Ștefănescu Goangă.

Congresul s'a terminat prin vizitarea pe grupuri a următoarelor instituțiuni: Muzeul satului, Laboratorul de psihologie al Dlui prof. C. Rădulescu Motru,

Laboratorul de pedagogie al Dlui prof. I. Gabrea

Clinica de boli nervoase dela Spitalul Central, condusă de Dl. Dr. P. Tomescu.

PETRU NATEA

Arta modernă.

(Studiu critic)

„Ceea-ce pot iubi la oameni este mărirea (apogeul) și decadența lor“

Nietzsche

Urmărind progresul pe care l-a făcut știința în drumul ei spre desăvârșire, ușor ne putem da seama, că de la începuturile ei și până azi, știința a mers drept înainte, cu pași mari sau micșorați, ezitând uneori, oprindu-se chiar; dar nu s'a abătut din drumul său, nici nu a dat cu vre-un pas înapoi.

De la cunoașterea focului până la descoperirea lui Berthold Schwarz, de la luntre până la submarin, de la aripele lui Ikar până la aeroplan, știința a făcut pași gigantici spre progres.

Se pare însă, că nu tot așa a fost și cu arta.

De la începutul civilizației și până astăzi, geniul artistic a atins de multeori culmea și a dat înapoi tot de atâtea ori. H. Spencer pune aceeaș lege progresivă pentru știință ca și pentru artă: diferențierea, trecerea dela simplu la compus, de la omogen la eterogen. Dacă teoria aceasta se potrivește intrucâtva la știință, în artă o putem aplica și mai puțin. Un student tehnician cunoaște și poate aplica astăzi forța hidraulică neasemănat mai bine decât Archimedes. Dar oare arhitecții zilelor noastre pot concepe un templu mai frumos ca Parthenonul? Care inspirație poetică modernă întrece în splendoare Iliada și Odisea, Psalmii lui David, sau Evanghelia?

Genialul sculptor sârb Mestrovici, Bartolomé, Rodin sau chiar Michel Angello, ar putea sau ar fi

putut spune în fața Venerei de la Milo, ca împăratul Justinian despre Sf. Sofia : "Te-am întrecut Solomoane! ?..."

Privind „capo-d'operele“ sculpturii de la „Scribul din Egipt“ sau de la Venera de la Milo până la „Gânditorul lui Rodin, cine ar putea afirma că arta sculpturii a pășit înainte în decursul veacurilor măcar cu un pas ? Unde e progresul ? Unde e trecerea de la naiv la perfect ? Dacă am crede ca cei vechi, că arta e sentiment și sentimentele pornesc de la inimă, iar știința e rațiune pură, avându-și obârșia în creier, ne-ar fi ușor să facem deosebirea între una și alta, din punct de vedere al progresului. Astăzi știm însă că inima n'are alt rol decât de a pompa sângele și că sentimentele ca și cunoștințele de știință sau de artă își au reprecursiune în creier, în regiuni diferite, dar care trec toate prin centrul rațiunii. Urmând teoriilor psihologice am crede că neuronii din regiunile științelor și-au înmulțit și dilatat celulele nervoase în evoluția creierului uman, pe când regiunile artistice au rămas tot în stare primitivă. Dar nu este așa.

Știința e pozitivă, concretă ; arta (concepția artistică) e ideală și negativă. În știință mergem pe drumul bătătorit de alții, avem de ce ne rezima, în artă însă plutim în neant, n'avem de ce ne prinde. În știință putem afirma cu siguranță că teoria lui Galileu e cea adevărată și nu aceea a lui Platon (Mișcarea pământului). Nu putem însă alege între Nicheia de la Samotrache și „Dansul“ lui Carpeaux. Ori decâteori artiștii de la quadrocent incoace au căutat să urmeze drumul anticilor și să-i întreaacă, au rămas mai totdeauna inapoia lor, sau au fost eclipsați de aceștia.

Știința se bazează mai mult pe simple descoperiri. Marele Newton spune : „Socotesc că nu sunt decât un copil care jucându-se la malul mării, descopere în nisip câteva pietre prețioase.“ Artă e creație. Ea caută să reprezinte sufletul imaterial, să concretizeze ideile. Nu se poate vorbi de „progres“ în artă după cum nu se poate vorbi de progres în viața sufletului. Sufletul în sine e o energie imperceptibilă. El acționează cu aceeași

intensitate asupra masei cerebrale a oamenilor din toate timpurile. Dacă însă efectele sunt diferite, cauza trebuie căutată în alcătuirea sistemului nervos care diferă profund de la om la om. Acelaș muzicant, aceeaș gamă dar instrumente cu totul diferite.

În artă nu putem vorbi decât de multiplele variații ale genurilor după cum și în viața sufletească de variația ideilor a concepțiilor, a tendințelor. Variația e un fel de necesitate pentru sufletul uman. Ce plicticos ar părea un oraș ce ar avea toate casele la fel?! De aci tendința artiștilor de a căuta mereu genuri noi în artă, noi cărări de străbătut. E vecinicul neastâmpăr al sufletului în tendința lui de a îmbrăca forme noi, ideale, de a scormoni în necunoscut.

Una din aceste forme este și *Impresionismul*.

Anunțat de către Rembrandt, el apare sub formă cu totul nouă la Ed. Manet și Claude Monnet (1840—1926,) Degas, Renoir, Pissaro, Cessanné, ș. a. Când au apărut primele tablouri în expoziții, mulțimea a vrut să le sfășie. Era neînțeleasă pentru cei mulți această concepție, pentru că sufletul lor nu o simțise încă. Era ceva necunoscut pentru ei și omul se sfiște de necunoscut.

Impresionismul întrebuițează și el elemente din natură pentru redarea ideii artistice, alege însă din ele numai ceea ce impresionează. Caută esența lucrurilor. Materia, construcția, desenul, interesează prea puțin, sau chiar deloc, pe impresionisti. Ei caută numai impresia fugitivă, nehotărârea sufletului modern. Instinctele pătimașe ce sguđuie și clocotesc nervii excitați sau prea relaxați ai omenirii ce înclină spre decadentă. Acestea sunt problemele ce preocupă pe impresionisti. Nici eleganța liniilor nici frumusețea formelor nu-i atrage. Ei caută să destrame materia ce încătușează viața, redând prin penel nu atât carnea și osul corpului omenesc, ci pulsația și neastâmpărul vieții organice. Impresionismul e metafizică. Ocolind idealul visător și mistic, el caută să treacă dincolo de real, pătrunzând în lumea cosmică, în germenii vieții. Materia e înecată fie în valurile luminii, fie în undele întunecate ale umbrei.

Impresionismul are mai multe ramuri :

Luminismul, a cărei apariție nu e tocmai nouă. Îl găsim și la Rembrandt. Incepe să se pronunțe la Coro, Curbet, Mille, Grigorescu (în unele pânze), este determinat de Manet, Monnet, Degas, Besnart la francezi, Turner la englezi, ș. a.

Lumina nu mai e un accesoriu în pictură. Ea formează elementul principal. Observând un tablou de Prud-hon, vedem că lumina puternică pe care nu o putem ghici de unde vine, se reflectă și se concentrează la suprafața corpurilor, scoțând în relief în mod nenatural formele nudului. La luminiști se observă contrarul : lumina topește formele, absoarbe o parte din materie și materia absoarbe o parte din nuanțele luminii, reducând totul, obiecte și personaje, la pete de lumină ori nuanțe de culori ce se pierd în atmosfera vibratoare. E viața ce apare o clipă și se pierde în infinit,

Din luminism face parte *Poantilismul*, în frunte cu Pissaro, Silley, Bazille ș. a. Se remarcă prin tehnica deosebită, ca măiestrie, de descompunere a luminei în pete mărunte ca boabele de rouă, grupate în așa fel încât să ne dea impresia nuanțelor de lumină și culoare voită.

Symbolismul. Profund diferit de simbolismul mistic al Renașterii, simbolismul impresionist e o încercare de concretizare pozitivistă a concepțiilor metafizice. Apare către sfârșitul secolului al 19-lea în frunte cu Rodin, Carrière, Cezanne, Bartholomé, Meunier ș. a. în Franța ; Böcklin, Hodler, Hans von Marées ș. a. în Germania.

Una din celebrele opere simboliste a lui Rodin e „Sfinzul“. Reprezintă pare-că sufletul ce se frământă, ce caută să prindă și înțeleagă rostul neînțelesei vieți. În „Gânditorul“ redă perfect tumultul gândurilor, încordarea excesivă a nervilor, îngrijorarea omenirii ce îngroapă al XIX-lea secol.

Carrière e mai visător. Tipurile lui desbrăcate de tot ce e materie se pierd în zarea unei lumi pe care și-o închipuie sufletul lui trist și iubitor.

Cezanne în tabloul său intitulat „Bacana“ redă

toată furia pe care o poate deslănțui patima decăzutei omeniri. Plăcerea de a cădea, de a se tăvăli în mocirla instinctelor pe cari așa de bine o descrie Zola. Aici nu mai e înălțare ca la *Carrière*, e din contră, prăvălirea materiei în noroiul pământului. Până și norii sunt greoi și îmbăxiți în acest tablou. Cu totul altceva e „Femei la bae.“ Aici „năluca omenească“ cum o numește Stirmer, e mai desprinsă de patimă, mai eterică. Figurile se pierd în atmosfera nebuloasă cu care împreună ar vrea să se ridice, să se înalțe spre o viață mai bună pe care nici nu și-a închipuit-o până acum omenirea.

Böcklin, e mai profund. Are mai mult drag de natură pe care o zugrăvește numai pentru aș exprima ideile lui simbolice. Copacii lui au înfățișarea măreață, solemnă dar tristă. Ce mic și neînsemnat e omul în mijlocul naturei redată de el! O pace eternă se așterne peste tot peisajul său nemărginit de adânc. Nici un vânt un bate, nici o frunză nu se mișcă. E pare că, liniștea dorită de sufletul grozav de obosit al lumii de azi.

În felul lui *Böcklin* e și *Hans von Merées*, care e însă mai mult expresionist. *Böcklin* mai încearcă-cu reușită puțină însă — să reinvie lumea mitologică.

Hodler urmărește să prindă mișcarea, acțiunea din punct de vedere metafizic. E un *Degas* mai energic, mai viguros dar și mai greoi. Interesant „Tăietorul de lemne“ unde *Hodler* încearcă să zugrăvească metamorfoza mișcării, după cum *Monnet* a redat pe aceia a luminii.

O altă ramură a impresionismului e *expresivismul*. Aici nu mai există de loc materie. Totul e ideie metafizică. Omul și natura sunt numai năluci ce rătăcesc în noaptea profundă a infinitului. Note de expresivism aflăm și la *Eminescu*: „Abea contururi triste și umbre au mai rămas“.

Expresivismul începe, pare că, cu „Omul cu nas turtit“ al lui *Rodin*. Este interpretat de *Henry Matisse* în schița sa „Muzică“. Acestui curent aparțin *Van-Gogh*, *Pab*, *Picasso* în Italia, *Franz Mark* în Germania, dar mai ales e „genul“ ce prinde rădăcini în Rusia Sovietică și

revoluționară. *Kadinski* răstoarnă toate teoriile convenționale. . . Privim nedumeriți în fața pânzelor lui, căutând zadarnic a înțelege ce vrea să reprezinte. Vedem linii, umbre de toate formele, ce pare că se prăvălesc unele peste altele. Luând catalogul citești titluri ca : „Panoramă cosmică“, „Drumul întunerecului“, „În fața necunoscutului“ ș. a . . .

Ne dăm seama că artistul a vrut să pătrundă dincolo de marginile conștiinței și cugetării omenești de până acum.

Rușii care au avut pe Tolstoi, pe Dostoievski, tind cu toată puterea să dărâme toată civilizația bolnavă a aristocrației, care a depărtat cu totul pe om de natură. Ca profeți ai timpului celui mai nou, se opresc uluiți la capătul drumului străbătut până acum de omenire, pricip rătăcirea la care a dus civilizația. Tocmai ei care până mai eri erau ținuti departe de ea, sunt meniți să înțeleagă minciuna goală și fățarnică pentru că nu s'au familiarizat cu ea, iar acum cunoscând-o, își adună toată energia sufletului lor romantic până la sălbăticie și sgu due și sfarmă ca într'un val de nebunie, tot ce a putut înjgheba până acum plăpânda civilizație. Deasupra ruinelor fumegânde'i cuprinde groaza, remușcarea, nebunia. . . Seucid între ei (ca și în Spania). Au nimicit tot ce a fost. Și-au omorât până și pe eroi, pe luminătorii lor. Ar fi vrut să sugrume totul, ca să nu mai rămână nimic din tot ce a fost . . . ! Și în mijlocul pustiului acesta de moarte și grozăvie — cum numai Vereschaghin a știut să zugrăvească — mulțimea buimăcită, naivă și idioată, cum o vedem în gravurile lui *Kadinski*, îngrozindu-se ca fratricidul Cain de propria sa crimă se întrebă : Ce va fi de acum ? Quo vadis ! ? . . .

Unii mai semeți ridică peste ruinele lumii sfărâmate, flamura roșie a unui comunism de „înfrățire“ între oameni, alții vor să se întoarcă înapoi la epoca primitivă. Cei mai visători văd miragiul vremurilor de aur și argint . . . Realitatea e însă : părăgînirea, descompunerea, necinstirea a tot ce eri era sfânt : Țar, preot, familie, biserică. Jalea și mizeria se întinde ca un negru zăbra-

nic peste cel mai întins imperiu de pe pământ! . . .

Dar poate că „Omul începe să se îndrepte atunci când simte că e rătăcit“ spune Ibsen . . . Timpul va dovedi dacă Samsonul moscovit va pieri sub sfărâmurile civilizației distruse de umărul său, ori o nouă Dalilă sau Evă va indica alt drum desamăgitei omeniri . . .

Am făcut o eșire din domeniului subiectului pentru a arăta asemănarea tendințelor noi în artă cu svârcolirea omenirii de a găsi noi forme de viață. Am ales Rusia Sovietică pentru că acolo clocotește mai tare năzuința spre o lume nouă . . .

După cum în Rusia nouile curente năzuiesc spre un contact fără de forme (dogme) și nemijlocit cu adevărul, tot astfel și arta modernă desbrăcată de formă, linie și materie, tinde spre o țintă pe care noi contemporanii, egoiști și trândavi nu o putem principie și taxând-o drept nebunie, o aflăm supărătoare pentru ochii și simțurile noastre . . .

A! Se înțelege! În buimăcelea actuală se prezintă mulți șarlatani pseudo artiști, cari datorită lipsei pe talent așează zugrăveli neroade pe cari le prezintă ritos; „Artă modernă“ „Dadaism“ . . . „Super-Realism“ . . . „Simetro-Fobism“ . . . „Concavism“ . . . „Cubism“ . . . ș.a.m. La noi jidovul Iser zăpăcește multă lume și e decretat ca cel mai „de seamă“ pictor contemporan al răbdătorului pământ românesc. De remarcat că ori unde se ivesc curente noi, în artă, în literatură, în politică, israilitenii sunt prezenți și ei „țipă“ mai tare: „Noi suntem lampadarii omenirii!“ Deși ei sunt doar sclavii aurului. Banul câștigat cât mai ușor, prin orice mijloace, aceasta e suprema lor țintă. De aceea sunt ei curierii noilor curente pentru că „luminele noi“ ca și cele vechi fac să strălucească în preajma lor aurul atrăgător.

I. C. MURĂȘANU

Poetul G. Topârceanu.

Când natura jubilează triumful vieții, când sufletul omului se cuminecă din potirul învierii sub bolta susținută de columnele tari ale dragostei și ale eternei speranțe, calculul unui destin implacabil rupe firul vieții unui credincios și rar cântăreț al ei. Moartea poetului Topârceanu ne îndurerează. Iar mângâierea nu ne o poate da decât lectura operii sale. În apropierea gândului curat și limpede, înviorător ca apa izvorului de munte și a simțirii calde, răpitoare, ne vom putea înălța la înțelegerea optimă a problemelor ce au frământat sufletul chinuit al acestui rar exemplar uman.

Și mie și ție, cetitorule, ți-a adresat mănunchiul de „Scrisori fără adresă.” Cu cât talent și cu câtă bunăcredință prezintă fapte și evenimente, răpite efermerului, redată sub unghiul eternității. Adâncirea problemelor, marcată de simțirea caldă a poetului, îți dă satisfacția unei noi descoperiri. Cine nu-și reamintește gluma, humorul sănătos dozat cu neasemănat talent, atunci când situația îl cerea. Proza lui Topârceanu atinge perfecțiunea clasicului Caragiale. Reflecțiunile poetului filosof, presărate fără pretenții, ridică valoarea artistică a prozei sale poetice pe pedestalul artei indiscutabile.

Cu câtă fericire, îmi amintesc, citeam volumul „Balade vesele și triste.” Nota nouă, suflul tânăr viou, omenia ce se degaja din fiecare poezie, au atras dela prima lectură. Cu câtă finețe trece prin filtrul inimii sale toată tragedia existenței noastre. Cu câtă măiestrie știe să împletească bucuria de a trăi cu tristețea impusă de condiția în care ți-e dat să trăiești. Lupta continuă în lumea tuturor viețuitoarelor pe vasta scenă a pământului, sub imperiul poruncilor oarbe de a trăi,

dăruiește poetului de înaltă simțire ocazia de a dramatiza nesfârșitele conflicte ce nasc din această luptă.

Cu resurse nebănuite descrie natura, pe care a iubit-o sincer, lăsându-ne versuri în cari picturalul figurează fericit fondul simțirii lui autentice.

Iașul, cu șirul scriitorilor străluciți pe cari ni i-a dat, cu viața artistică mereu în floare, a contribuit generos la închegarea personalității artistice a acestui demn reprezentant al său.

Cercul dela „Viața Românească,” în frunte cu nemuritorul Ibrăileanu, a primit dela început în sînul său pe cel ce avea să adauge cu opera sa un merit în plus bătrînei reviste.

E tot ce pot spune în momentul când se ridică tot mai sus sufletul poetului drag, lăsându-ne în urmă cristalul simțirii sale curate.

D. PODAR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tăria unui popor nu stă în instrucțiunea lui, ci mai ales în creșterea lui.

Eminescu

Epigrame.

(Revistei „Jar și Slovă“)

„Jar și Slovă“-i o revistă,
proaspăt scoasă din tipar,
„Slova“... nu e tocmai coaptă,
trebuie pusă pe... „jar“!

(Unui „arheolog“ local)

Ca să afli Sangidava,
cheltuiși sute de mii;
dar că la Cristești e „dava“? !
spune-o, Nene, la... copii!

(Aceluiaș)

Aduni merce la hârburi, zdrențe,
fluturași și gândăcei.
Până-s la putere... ai noștri,
poți să strângi... parale ie!

I. C. Delamureș

Activitatea Laboratorului de psihologie experimentală al Universității din București, pe timpul verii.

Laboratorul face cunoscut membrilor corpului didactic din mediul rural, că în vara acestui an (1937,) echipe special instruite vor merge la sate pentru a experimenta teste psihologice și pentru a face măsurători antropometrice asupra elevilor din mediul rural școlar, — în vederea construirii etaloanelor specifice mediului rural, etaloane care lipsesc în țara noastră și care vor fi construite în vara aceasta, prin munca și cheltuiala acestui Laborator. Echipierii, licențiați și studenți ai Facultății din București, vor fi continuați sub supravegherea directă a Dilor prof. C. Rădulescu-Motru și Șef de lucrări I.-M. Nestor.-Cheltuielile de deplasare, cuartiruire și întreținere, precum și costul materialului psihologic și antropometric, cade cu totul în sarcina Laboratorului, autoritățile sau colegii învățători neavind să contribuie, material, absolut cu nimic la această operă, atît de necesară totuși corpului didactic. Activitatea aceasta este sprijinită numai din donațiunile pe care Laboratorul le-a primit și le va mai primi până la 1 Iunie 1937.

Campania începe la 1 Iulie 1937 și ține până la 1 Octombrie. Colegii din învățămîntul primar rural, care au o populație școlară bogată și alte sate împrejurul lor, deasemenea cu populație școlară numeroasă, sunt rugați să comunice acest lucru direct Laboratorului. Căci vor fi preferate satele și regiunile unde se află o numeroasă populație școlară, pentru a se face cât mai multe cercetări deodată. Deasemenea, colegii care cred că pot face anumite avantagii echipierilor (găzduire, etc.) sunt rugați să comunice totul în detaliu și mai ales din vreme, pentru a se încheia un program cit mai rațional eu puțință și cit mai bogat în rezultate.

Colegii sunt rugați să contribuie cit mai masiv la realizarea cit mai corectă și mai desăvârșită a acestei activități, necesară în primul rînd membrilor corpului didactic.

Corespondența și donațiile colegilor înțelegători pentru propriile lor nevoi, se trimit direct pe adresa Laboratorului de psihologie experimentală, Facultatea de filosofie și litere, Strada Edgar Quinet, București.

Lista donațiilor pentru Labora- torul de Psihologie Experimen- tală din București.

Au răspuns apelului dlui prof. C. Rădulescu Motru următoarele persoane și instituțiuni :

Divizia XX., Târgu-Mureș (colectă) . . .	145 Lei
Spitalul Militar " " . . .	135 "
Reg-tul 82 inf. " " . . .	100 "
Liceul de Fete „Unirea“ Tg.-Mureș „ . . .	542 "
Școala Normală " " . . .	585 "
Dl Dr. Traian Pop " " . . .	1450 "
Dl Dr. Th. Bordan " " . . .	190 "
Dna Victoria Bordan " " . . .	230 "
Școala prim. No. 1. " " . . .	45 "
Școala prim. No. 4. " " . . .	40 "
Dl. Oltean Zaharia, Band " " . . .	20 "
Dl. Ghiță D. Gornești " " . . .	60 "
Dl. Pop Florian, Reghin " " . . .	100 "
Dl. N. Gherlan, Tg.-Mureș " " . . .	360 "
Dl. Gh. Anitei " " . . .	340 "
Dl. I. Comănescu " " . . .	80 "
Total :	4.422 Lei

Mai sunt de sosit încă II liste, al căror rezultat îl vom anunța la timp.

GH. ANIȚEI.

Cărți.

Al. Lascarov-Moldovanu : De vorbă cu sătenii.

(Edit „Cugetarea“ București)

Cunoscutul scriitor, Dl. Al. Lascarov—Moldovanu, publică în editura „Cugetarea“ o parte din cuvântările d-sale ținute la radio la ora satului. O carte cerută și demult așteptată. În acest prim volum de 240 pagini, sunt tratate într'o limbă frumoasă și într'un duh creștinesc toate aspectele și problemele satului nostru, împărțite în șapte capitole: Satul și sufletul lui, Religioase, Vești-Țări, Desbușiri juridice, Pilde și învățături, Diverse și Ce zic călătorii străini despre noi. Fiecare cuvântare din cele 33 cât cuprinde volumul, este un mijloc de a pătrunde adânc în sufletul săteanului nostru, prin pilde frumoase, prin învățături morale și românești, răspunzând în acelaș timp nevoilor lui profesionale și cetățenești.

Lucrarea dlui Lascarov-Moldovanu cu sufletul ei creștin și naționalist, plină de viață și optimism, este citită cu aceeaș plăcere și de intelectual și de sătean; în mâna celui dintâi este o bună călăuză, iar pentru cel din urmă un izvor de bogăție sufletească.

N'ar trebui să lipsească din nici o bibliotecă populară.

Aurel S. Goia: Tabăra străjerescă.

Manualul practic al dlui prof. Aurel S. Goia, inspector străjeresc, este cea mai bună călăuză pentru comandantul străjer. Cele șapte capitole ale lucrării: Noduri, Corturi, Adăposturi, Culcușuri, Lucrări de tabără, Instalații igienice și Focuri, — cuprind în ele cunoștințe din domeniul organizării ta-

berelor tineretului, adunate în 17 ani de activitate neîntreruptă cu prilejul a 13 mari întruniri naționale și mondiale ale tineretului organizat. Lucrarea este în același timp fructul a 18 tabere pe care însuși autorul le-a organizat.

În urma unei atât de bogate experiențe în opera de educație a tineretului, dl. inspector Goia ne prezintă volumul de față, al cărui rost este atât de simțit de către toți acei chemați să îndeplinească marea operă de educație a tineretului român.

Jurnal de Psihotehnică

Vol. I. No. 3.

Ultimul număr al Jurnalului de Psihotehnică (Maiu—Iunie 1937) este închinat în întregime psihotehnicii școlare. El aduce contribuțiunile prețioase ale d-lor: prof. C. Rădulescu-Motru (*Corp și caracter*), în care expune problema caracterului în viața contemporană a popoarelor. „*Noi, fiii sec. XX.-lea, suntem mențiți să asistăm la înoirea sufletului nostru de popor, după ce în secolele trecute părinții noștri au asistat la înoirea vieții lor politice și materiale. De înoie, este drept, că nu se leagă totdeauna fericirea . . . , dar oare să fie fericirea supremul scop al omului pe pământ? . . .*

Suntem fiii unui moment al timpului: să ne îndeplinim menirea pentru care am fost născuți“, încheie dl. prof. Motru magistrală-i expunere.

Dl. I. Georgescu semnează „*Introducere la o orientare profesională în școala românească*“, în care arată că organizarea actuală a învățământului nostru este cea mai mare piedică în orientarea profesională a tineretului, deoarece acesta este obligat să-și aleagă o profesiune atunci când aptitudinile nu sunt diferențiate și definitiv fixate.

Dl. I. Sulea-Firu se ocupă de selecția profesională a educatorilor, acești factori însemnați în viața unei societăți și de care atârână nu numai progresul școlii, ci însăși viitorul unui popor.

Dl. I.-M. Nestor, în „*Principii de docimologie*“, se ocupă de această disciplină critică, ramură mai tânără a psihotehnicii și care are ca obiect discuția și perfecționarea tehnicii examenelor și concursurilor școlare, precum și studiul comparativ al notelor pe

clase, pe școli, pe regiuni, pe sexe, — totul în vederea precizării cât mai ample și a situației cât mai corecte a factorului reușită a școlarului.

În acest număr mai semnează articole: dl. *Vasile Pavelco* [Inspekția școlară în lumina psihotehnice], d-na *Lenormanda Benari* (Psihotehnică școlară) și d-na *Maria Varlic* (Sugestii din activitatea psihotehnică școlară).

Note și informațiuni.

Buletin bibliografic.

GH. ANIȚEI

Adolphe Ferrière **Trei pioneri ai educației** **celeii noi.**

trad. de Prof. Nic. Crețu

Prin munca neobosită a dlui prof. Crețu, literatura pedagogică românească s'a îmbogățit cu una din cele mai prețioase contribuțiuni la mișcarea pedagogică actuală, aceea a marelui pedagog Adolphe Ferrière.

În ea se înfățișează figurile de apostoli ale celor trei mari luptători pentru reforma educației: Hermann Lietz, Giuseppe Lombardo Radice și Frantisek Bakule, zugeravite de inima caldă și simțitoare a celui mai neobosit propovăduitor al unei noi îndrumări a educației tineretului. În adevăr, toate reformele mari în educație ca și în toate ramurile de activitate omenească, nu au fost nicicând rezultatul lucrului de birou, ci a acelei dragoste desăvârșite pentru omenire și suferințele ei, care duce la suprema jertfă, — precum și a conștiinței celeii mai complete asupra naturii sufletului omenesc și a țelurilor lui în viață.

Lucrarea dlui prof. Nic. Crețu este în acelaș timp și un omagiu adus tuturor acelor care, în țara noastră, caută să orienteze învățământul pe căile celeii mai proprii și intereselor noastre și structurii sufletului românesc.

Precedată de unul din celeii mai complete studii asupra vieții și operii pedagogului Adolphe Ferrière, lucrarea de față formează totodată una din celeii mai bune călăuze în mișcarea pedagogică contemporană.

G. M. Vlădescu : Gol

(roman)

(Edit „Cugetarea“, București)

Noul roman al dlui G. M. Vlădescu, *Gol*, din care a apărut zilele acestea primul volum cu subtitlul *Inceput de viață*, îl situează pe autorul *Menuetului și Morții fratelui meu* printre cei mai de seamă scriitori ai noștri.

Gol este romanul vieții, al vieții care abundă, care colcăie în orice pagină, în orice situație, în orice personaj; viața așa cum e ea : în tinerețe cu exuberanța și preocupările ei, risipită cu dărnicie la maturitate, plină de neputinți și întreținută din nostalgiiile trecutului, la bătrânețe. Eroii dlui Vlădescu nu sunt ceace ar vrea să fie, ci ceace sunt ei în realitate : entuziaști ori epuizați, hrăpăreți ori generoși, iubitori ori plini de ură, bătăiți ori virtuoși, candidi ori nerușinați, — într'un cuvânt, așa cum viața în cursul ei fără sfârșit îi face. Torrentul acesta al vieții nu cunoaște reguli nici limite în scrisul dlui Vlădescu, ci se rostogolește tumultuos, strivind pe unii și ridicând pe alții, până când, ca un Moloch uriaș, hăul de dincolo de moarte îi înghite pe toți. Pana scriitorului nu face altceva decât să redea această avalanșă a vieții, cum însuși autorul o mărturisește :

„Eu vreau să întind brațele, să-mi umflu pieptul până o plesni, să urlu, să mă tăvălesc, să despic zăările, să plâng cu hohote și să râd ca nebunii în fața GOLULUI care ne înghite pe toți și nu se mai umple ! Vreau să mă sfâșii singur, să-mi smulg inima, s'o port în brațe, să-i sărut părțile ei nobile și să mă desgușt de mișelile ei . . . Dar, eu însumi nu știu ce vreau pentrucă nici viața nu știu ce vrea să facă cu mine“.

Așa este viața noastră a tuturor: plină de bucurii și suferări, de fapte frumoase și de ticăloșii ; fiecare ne regăsim în paginile romanului.

Vom urmări viața lui Remus Golescu și în cel de-al doilea volum al *GOLULUI*: *Viață, pur și simplu*.

GH. ANIȚEI

Mayca Savu : Răzvrătire, roman pentru tineret.

Cărți pentru tineret, notez cărți bune, -avem foarte puține. Literatura infantilă s'a îmbogățit mai ales după războiul mondial, prin traduceri mai întâi, care nu sunt tocmai un bine, ci un rău, dar un rău necesar și pe urmă prin lucrări originale.

Notez cu satisfacție apariția următoarelor cărți pentru tineret, apariție de dată recentă și având un frumos succes.

„Povestiri pentru copii“, apărută în Ed. Ciornei, cuprinde cinci frumoase povești pentru tineret, scrise în mod minunat de Titela Colonel Haque, „Puiul de vrabie“ și „ Povestea cântitorului“, scrise de institutului N. Dinescu și I. A. Antonescu, „Nu-ielușa fermecată“, piesă pentru copii, datorită scriitorului Mihail Negru și romanul Răzvrătire, datorit scriitoarei Mayca Savu.

Pagini vibrante pentru copii au dat aproape toți marii noștri scriitori, printre care luminează ca un far puternic bădica Ion Creangă, cu minunatele lui povești și amintiri, cu care ne-am indulcit și legănat fiecare dintre noi „epoca de aur a copilăriei“, după cum o numia atât de frumos profesorul meu de pedagogie, azi insp. gen. al învățământului, Dr. Nicolae Crețu.

Era să uit pe „marele scriitor“ Tudor Arghezi, autorul volumului „Icoane de lemn“, care „nu este numai nuvelist și romancier, după cum observă cronicarul revistei „Cuget clar“, ci genialul măzgălitor de icoane și pângăritor de amintiri, care știe să scrie și pentru copii.

Ne-a dat o palidă lucrare intitulată „Cartea cu jucării“, (numai cu jucării nu este) scrisă pentru sufletul curat și inocent al copilului.

Ca dovadă eclatantă a marelui său talent de scriitor care înțelege ca nimeni altul sufletul copilului, cităm din cartea sus menționată următoarele pasagii: „ Ți-am făcut o povestire cu gândul. Din cioburile de porțelan ale azurului spart azi dimineață de ciocnetul soarelui cu toartele lui adun cu pensula unui fulg răsucit broboane de lumină. E o povestire mică scrisă fără slove pe un solz de pește. Ca să o cetim, trebuie sa o ducem deseară sus în dreptul lunii și s'a așezăm pe polița Casiopii. Vom pași la noapte încet pe turla bisericii din sat până'n scânteia crucii și acolo ne vom întinde în vârful picioarelor până la constelații“.

Sau: „Din pricina unei perversități intelectuale Barutu (un copil) confundă literatura cu untura“.

Bieții copii!. La ce sinistre torturi sunt supuși de către eminentul și inegalabilul scriitor Tudor Arghezi.

Cărți literare pentru tineret se scriu foarte puține în ziua de azi, față de cărțile pornografice și murdare care apar cu dușumul și care sunt scrise de pseude-literați, în majoritate străini.

Printre aceste veninoase ciuperci literare a răsărit în ultimul timp o modestă și frumoasă floare, Răzvrătire, roman scris pentru tineret de către scriitoarea Mayca Savu, care ne-a mai dat acum doi ani încă un frumos roman intitulat „Maidanul“.

Acest roman educativ, pentru că trebuie să notăm, scriitoarea nu are numai preocupări literare, ci și pedagogice, educative, a sosit la momentul oportun, umplând un gol de mult simțit în literatura noastră pentru tineret.

Dela Medelenii lui Ionel Teodoreanu, nu cunosc un alt roman al copilăriei scris mai bine și într'o formă mai adecuată fondului, ca romanul acesta.

Autoarea a înțeles minunat „sufletul plâpând și sensibil“ al adolescentului. „Adolescenții vor urmări aci într'o acțiune diversă, multe din stările lor sufletești și accente care le-au scăpat neobservate. Vor învăța să scoboare în ei, să cerceteze, să se judece și să se îndrepte. Căci pentru a ne ridica, deasupra nivelului comun, trebuie să fim puternici și pentru a fi puternici trebuie să fim cinștiți, loiali și perseverenți“. (prefața.)

Dar acest roman e folositor și părinților care se îngrijesc de creșterea și educația copiilor, găsind în filele acestui roman multe îndemnuri, multe sfaturi frumoase interesante, asupra felului cum trebuie înțeles și educat M. S. Copilul.

„Părinții vor vedea, în sinceritatea cu care am scris aceasta carte, un îndemn la o bună înțelegere între noi și copiii noștri. Căci, poate nu toți au înțeles să fie îngăduitori, să ajute și să ierte“ . . . recomandând în altă parte, mai multă încredere, dragoste și iubire față de copil.

„Părinții, preoții, dascălii, au menirea să cerceteze pe copiii lor și prin judecata, răbdarea și cărmuirea ce vor da-o acestor ființe mici, ele vor crește tari, conștiente de personalitatea lor, urmând în viață pe calea cea dreaptă. De abia de atunci ochii lor vor fi luminați de încredere“.

Ce mare rău fac părinții care intoxică cu iubirea și cu dragostea lor pe unii copii, iar pe ceilalți îi ostracizează, cum e cazul cu eroul nostru Victor, fiul colonelului Tudor, „un derbedeu“ după cum îl taxează tatăl său și o fire cu care nu te poți înțelege.

— „Ba da, îi ripostează blând părintele Moțoc, — pune și D-ta mai multă blândețe, căutați eu toții să-l urmăriți, să vedeți care este duioșia sufletească și dacă nici așa nu merge, dă-l intern... Victor e deștept și o să ajungă cineva, pentru că inima lui e cu adevărat curată“... Poate nu i-ai găsit portița ca să-i pătrunzi în suflet.

Nu cu bătaia și cu răstitul se poate face ceva din copil, ci cu dragoste, încredere, iubire și răbdare.

Mai multă înțelegere și dragoste față de Victor a fost de ajuns, ca în liceu să ajungă bun camarad, loial și sincer, în com-

parația cu fratele său Mitică, răsfățatul Colonelului, o fire morocănoasă, egoistă și asociabilă.

O crimă comită părinții spunând în fața copiilor vorbe murdare, indecente, la adresa altei persoane, cum făcea Colonelul Tudor, spunând despre fosta lui soție multe obscenități, sădind și cimentând în sufletul copiilor ura de mamă.

„Față de Dumnezeu ai o mamă și un tată și trebuie să-i iubești la fel, spune părintele Moțoc micului Victor.

„La mamă să te uiți ca la o sfântă, căci dacă ai ochi să vezi, gură să vorbești, inimă să simți; e fiindcă cuvântul lui Dumnezeu a hotărât ca ea să fie meșterul ce te făurește după chipul și asemenarea lui“.

„Ca o dovadă că autoarea a înțeles sufletul adolescent și pre-adolescent spune într'o notiță critică d. Dragoș Vrânceanu, stau și paginile din jurnalul intim pe care unul din cei doi frați eroi, elevi de liceu, îl scrie la Tekirghiol. Aceste pagini de jurnal refac foarte bine acel sbucium caracteristic al adolescenței, acea gravitate precoce și tendința de a înțelege lucrurile radical“.

Victor, e fire nobilă, ajungând om mare, îngrijește de tatăl său și de fratele său bolnav de tuberculoză, iar după ce tatăl său moare într'un accident de automobil, pe fratele său Mitică restabilit puțin îl ia ca secretar în biroul său, împreună cu fostul lui coleg de școală Filionescu.

Mitică falsificând cu ajutorul lui Filionescu un cec, are un schimb violent de cuvinte cu Victor, care se termină cu darea afară din birou, pentru totdeauna a lui Mitică.

Victor are în urmă muștrări de conștiință, aducându-și aminte de vorbele mamei sale: „Știu că ai suferit din cauza lui dar uită. Răsplătește răul cu binele, gândește-te și tu, dacă ai fi ca el, gândește-te ce este în sufletul meu de mamă și fii un balsam pentru el, cum ai fost pentru mine. Te rog, copilul meu cel bun, nu-l lăsa niciodată neapărat și nu uita că oricând, nu-ți vei face decât datoria“.

Testamentează toată averea pe numele fratelui său și se hotără să plece departe, departe, în legiunea străină.

„Acolo e locul lui, numai acolo unde leprozenia sufletească se strânge ca să infrunte asprimea vremii și a hazardului. Și se va duce cu pieptul deschis față de necunoscut . . . . poate . . . . de moarte“.

Am spicuit numai câteva fragmente din acest roman educativ al dnei Mayca Savu, acris într'o limbă curat românească, fără neologisme obositoare, fără expresii iluzorii și neadequate fondului.

Un stil simplu, natural, curgător, un dialog viu și colorat fac din romanul acesta o carte ușor de citit și accesibilă oricărui

tânăr dornic de cultură sănătoasă și temeinică. Pentru educatori și părinți e indispensabilă.

Cetind acest frumos roman ai o singură desamăgire, . . . că s'a terminat prea repede.

IOSIF BĂTIU

Intoarcerea lui Andrei Pătrașcu - roman de Al. Lascarov-Moldovanu

Citind cartea D-lui Lascarov Moldovanu, un potop de gânduri au năvălit la porțile sufletului meu. Nu știu pe care să le prind mai întâiu și să le fixez pe hârtie. Toate mi se par importante. Toate exprimă adevăruri, convingeri, realități. Toate sunt dureros de adevărate și vin să limpezească apele turburi ale sufletului, hărțuit de fel de fel de idei, curente, mentalități și doctrini contradictorii, cari mi-au frământat și-mi frământă încă sufletul. Intr'adevăr azi — mai mult ca ori când altădată — sufletul tineretului (sunt și bătrâni tineri, după cum sunt și tineri bătrâni) este frământat de fel de fel de teorii, pt. ca la urmă să rămăe (uneori și o parte) fără nici o convingere. Ciocanul masiv al unora din aceste „idei“ și „curente“ a izbutit a dărâma stânca credinței în D-zeu (credința poate fi clătinită și din alte cauze, ca : o nenorocire mare, o suferință cumplită, o nedreptate, etc.) Și vai, greu se mai poate reface stânca credinței după ce a fost dărămată !

D-l. Al. Lascarov-Moldovanu, in cartea de față, ne înfățișează un caz, in care eroul [preotul Andrei Pătrașcu] este incolțit de viermele indoelii (in existența, bunătatea și dreptatea lui D-zeu). Trece prin cumplite frământări sufletești și la urmă se „reintoarce“ la picioarele lui Isus, cu o credință mai caldă, mai puternică ; o credință totală, care merge aproape până la contopirea cu El, care intrupează lubirea, Bunătatea și Suferința.

Acțiunea cărții este simplă : Andrei Pătrașcu, fiu de țaran, ajunge preot in satul său natal. Aci stă puțin timp. Apoi pleacă

la oraș, unde stă vreo 25 de ani. La sfârșitul acestor ani, plini de o rodnică activitate, are cumplită durere de a-și pierde unicul fiu — Mihai — (ucis de către niște țărani, din satul natal al lui Andrei Pătrașcu, pe care vroise să-i împace asupra unor pământuri, pentru care și A. P., în tinerețe, se legiuse cu frații săi.) Tot atunci își pierde și soția, Zdrobit sufletește se reintoarce în satul natal. Apele sufletului i se turbură și apare indoiala. Intrebări grele, la cari nu găsește răspuns, îi țâșnesc din creierul infierbântat: pentru ce L-a izbit atât de crud?

Pentru ce i-a luat, tot ce avea mai scump pe lume, soția și copilul? Pentru ce lasă să se făptuiască atâta răutate? Dece atâta suferință? atâta nedreptate?, minciună, fățarnicie, boală, mizerie? Dece? . . . dece? . . . și întrebările se îmbulzesc la porțile conștiinței chinându-l în chip barbar. În acelaș timp se apleacă asupra eului său sufletesc și, cu o scrupulozitate de artist, și-l analizează: Ce-a făcut el până în acel moment? Și-a îndeplinit apostolatul așa cum se cere? A înțeles el Iubirea cea mare a lui Isus? A iubit el ca Isus, sacrificându-se pt. alții? Cât și când a suferit pt. alții? Și dacă nu a făcut acestea, de ce nu le-a făcut? Pentru că este un păcătos, un nemernic, un laș. Predicile mîsnate, pe cari le-a rostit din ușa altarului, au fost minciuni, fățarnicie, căci nici el nu le-a urmat, nu le-a tradus în faptă, necum să le urmeze cei cărora se adresa. Zile, nopți, luni, sufletul îi este ars de aceste grele întrebări. Se retrage în el însuși. Trăește numai în el și pentru el. Contactul cu lumea din jur o păstrează doar printr'un fiu adoptiv — Mihai (unicul supraviețuitor al unei familii de învățător, ucisă de viermele cumplit al tuberculozei. Paginile, în cari descrie tragedia acestei nenorocite familii sunt deadreptul sguđuitoare; în lit. rom. n'am întâlnit pagini de o mai adâncă pătrundere a mizeriei și suferinței. Regretăm de a nu putea reproduce măcar o pagină) și prin bătrâna servitoare Maghița.

În acest timp (p^etrecut la țară) întâmplarea face să descopere mizeria omenească în toată hăzănia ei scârboasă (pe care înainte n'o cunoscuse), răutatea, încăpățănarea, ticăloșirea și celelalte sentimente, cari degradează pe om. În fața acestora inima lui rămâne rece, de piatră. Iubirea nu vrea să-si facă cuib în inima sa. Și suferă cumplit. Lupta din sufletul său este sălbatică. Vrea, cu sete, cu ardoare, să poată iubi pe cei cari îl urăsc (ca Isus). Să reverse și în sufletul sterp al acestora Iubirea. Face încercări (dure-roase pt. el) la căpătăiul mwribunzilor sau în preajma înrăiților, ateilor. Abia într'un târziu se coboară asupra sa binecuvântarea cerului și inima și sufletul i se umplu de iubire, de o pace blândă. Acestea îi dau tărie, putere, de a suferi într'adevăr pentru mântuirea semenilor săi. Idealul zilelor cari îi mai rămân de trăit îl formează dorința fierbinte de a face binele, de a suferi pt. alții.

Cartea d-lui Al. Lascarov-Moldovanu este un fel de ghid spiritual pentru tineretul zilelor noastre. Este un punct cardinal in „haosul“ spiritual de azi. Ea indrumaaza tineretul spre altar, spre credinta strabuna. Acesta este scopul pentru care a fost scrisa cartea.

Lectura acestei carti iti lasa in suflet certitudinea ca ai devenit mai bun, mai intelegator, mai adevarat crestin.

MIHAIL MOLDOVEANU

**I. N. Dumitrașcu: Praid, sat
într'un ținut secuizat. Bibliotecă
Astra, Nr. 23, Sibiu, 1936.**

Intr'o broșură de 86 de pagini și pe o hârtie velină d. N. I. Dumitrașcu, șeful gării Sft. Gheorghe, într'o serie de capitole ne descrie amănunțit satul Praid — sat in secuime — din jud. Odorheiu, așezat pe un mic șes, sub M-ții Bucin și înconjurat de dealurile: Dealul Morii, Chelul, Dâmbul rotund, Dealul de sare, și brăzdat in lung de râul Târnavă Mică ce isvorește din M-ții Bucin. Problema monografiilor satelor — prezentarea lor amănunțiti sub toate aspectele — s'a pus de mult la noi, încă înainte de războiul cel mare. Statul, prin autoritățile competente, a luat inițiative, a dat îndrumări și a promis recompense. Mulți intelectuali și in deosebi preoți și învățători, s'au pus pe lucru. Și s'au publicat, putem spune, chiar multe monografii. D. N. I. Dumitrașcu, care nu este la prima lucrare, ne-a dat prin această broșură o lucrare minunată. Dacă poate fi o lucrare pe care când pui mâna o citești cu atâta interes și cu atâta aviditate încât n'o mai poți lasa din mână până ce n'o termini, atunci această broșură este.

Nu există, cred niciun roman senzațional care să-i ia locul deși această broșură este încărcată nu cu senzații ci cu cifre, nume, date, etc, însă așa bine expuse și minunat combinate cu vederi și explicații încât te captivează dela început.

Spatiul nu mă lasă să mă extind și să discut fiecare capitol in parte ci mă voiu mărgini să însir numai, aceste capitole: I. Descrierea fizică-Praid, sat in Secuime, in timp de inundații: II. Istoric, populație, legende-drumuri romane, istoria legendară a

satului, populația, elementul românesc în Praid, stânca lui Frunză cetatea Doamnei Rapso, legenda castelului Doamnei Rapso, ceșmeaua babei Csejdi; III. Agricultură, industrie, comerț și altele mijloace de comunicații, agricultura, industria, manganul, piatra, salina, comerțul; IV. Cult religios-cultul religios, biserica ortodoxă, V. Actuale-ce trebuie cercetat la Praid și în împrejurimi, Praidul în timpurile noastre, poate fi Praidul o localitate balneo-climatică, asociații, biblioteci, autorități, adaos, notă, alte notițe, cuprinsul, însemnare.

Cartea aceasta e bine venită. Se simțea chiar lipsa unei astfel de lucrări utile. Prin scoaterea ei la lumină se face un pas important pentru cunoașterea satului românesc cu necazurile și frământările lui de toate categoriile. Acei ce nu cunosc acest sat, cetind această broșură nu se poate să nu simtă o dragoste adâncă față de acest sat și un dor de a-l cunoaște.

Expusă într-o formă atât de plăcută, cu o tehnică impecabilă și cu un preț modest, merită a fi citită și răsbindă cât mai mult.

ILIE GRUIA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nicolae Roșu

Orientări în veac.

Scriitorul și ziaristul cunoscut și apreciat, Dl. Nicolae Roșu, care este și un luptător al naționalismului integral, prezintă în cartea sa „Orientări în veac” țelurile sufletești, intelectuale și politice ale generației care realizează o Românie nouă și puternică.

Pe lângă o apologie a tinereții veșnice, în această carte găsim și o prezentare entuziastă a luptei pentru triumful omului nou.

Paginele combative alternează cu cele de înălțare sufletească în care sunt puse în evidență valorile morale și politice ale naționalismului de astăzi. Problema culturii românești este desbătută cu acel curaj, și cu acel spirit critic și polemic, caracteristice autorului.

„Orientări în veac”, a D-lui Nicolae Roșu stârnește cel mai viu interes, cititorului atent.

(*Buletinul editorial „Cugetarea”*)

Victor Crețu :

Organizarea educației fizice în școala normală.

Blaj 1936.

Pentru majoritatea intelectualilor noștri inveterați, oameni dedicați definitiv cărților și laboratoarelor, frenetica pasiune a sportului, această vrajă a tineretului de azi, se prezintă ca o curiozitate de neexplicat. Pentru un bun cunoscător al psihologiei colective, acest avânt al sportului în genere, își are justele lui explicații: *dorința de fortificare fizică și morală a generației actuale*; și ar mai fi, pentru protectorii sportului, grija de îndrumare și întremare fizică a populației nevoiașe, mai ales. Aceasta a fost și intenția d. prof. Victor Crețu, dela Lic. Sf. Vasile, din Blaj, dând în vileag lucrarea de care ne ocupăm în rândurile de față.

Ținând seamă de concepția deplasată pe care o au unii oameni asupra educației fizice, d. Cr. face în prealabil, deosebirea dintre vechia și noua concepție asupra educației fizice. Apoi arată rolul acesteia în opera de regenerare și consolidare a națiunii: „educația fizică dezvoltă agerimea mintală, simțul responsabilității față de sănătatea proprie. Exercițiul fizic pregătește pe om pentru disciplina socială, el dezvoltă simțul datoriei, spiritul de ordine, de cinste, solidaritate, camaraderie, stimă și supunere față de legi, intronează spiritul de dreptate, înviorează conștiința națională“ (p.3.) Pentru îndeplinirea acestui scop, însă, este nevoie de o altă organizare o educației fizice în toate școlile în genere și în școlile normale, în special. De acea dl. Cr. arată neajunsurile actualelor școli normale, în cea ce privește educația fizicului și propune o reorganizare materială și programatică a lor, după cele mai alese modele din statele apusene. Astfel dă referințe judicioase asupra sălilor de gimnastică, asupra aparatelor, a curții, a bazinelor de înot, a higienei, etc. cerând insistent întocmirea fișelor antropometrice, în colaborare cu medicul școlar. Apoi rolul cercetășiei, a străjeriei, p. premilitare în educația fizică-a sătenilor în special—precum și serbările, excursiile și coloniile de vară, sunt arătate cu aceeași îngrijită prețuire pentru tineretul nostru școlar și sătesc, atât de vitregit azi de o completă îndrumare. Iar, fiindcă, această îndrumare va trebui s'o înfăptuiască învățătorul, normalistul de azi, în acest scop d. Cr. cere și o deosebită *pregătire pedagogică* a normaliştilor în școlile de aplicație unde lecțiile de educație fizică să fie predate sub directă supraveghere a profesorului de specialitate. În fine, Dsa arată și mijloacele prin cari profesorul de educație fizică ar putea acționa cu mai multă eficacitate în realizarea scopului său : serbări sportive, conferințe publice și în cadrele comitetului școlar,

etc. pentru a capta autorităților bunăvoința și sprijinul material de care ar avea nevoie o școală, pentru buna ei funcționare.

Lucrarea d. V. Cr. este un „avertisment și o mustare“ — după expresia distinsului nuvelist, Pavel Dan — pentru toți aceia cari dețin frânele educației acestui tineret și în special, pentru îndrumătorii viitorilor învățători. Când oficialitatea se va sesiza despre rosturile salutare ale educației fizice, așa după cum le-a expus d. V. C., normalistul va suporta mai ușor lanțurile celor 8 ani de internat. Atunci noul învățător va păși în viață cu mai mult elan, va birui mai ușor intemperțiile ce-l așteaptă, muncind și ducând spre biruință nerăbduriul tineret al satelor noastre.

T. AȘTILEAN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Inceput de școală țărănească.

Dela Căminul Cultural „Ion Creangă“ din Mureșeni

Experiențele făcute cu școlile țărănești în cadrele „Astreii“ și ale Fundațiilor Culturale Regale „Principele Carol“, ne-au îndemnat să organizăm în comuna Mureșeni, în intervalul 15 Ianuarie — 21 Martie 1937, o încercare de astfel de școală.

Cu concursul dlor profesori ai școlii normale din Tg. Mureș și al unui însemnat număr de intelectuali: medici, ingineri și advocați din Tg-Mureș, această școală a putut să-și ducă la îndeplinire programul inspirat din necesitățile imediate ale populației.

Acțiunea inițiatorilor a fost privită cu un interes de „adunare“, de fațadă, care se consumă odată cu plecarea domnilor din sat.

Poporul sătul de promisiuni și înșelat în așteptări de atâtea ori, a adoptat un scepticism, transformat în nărav, greu de îndreptat.

La prima oră de curs*) s'au prezentat abia 15 auditori și nu dintre cei mai „înfipti“; oameni modești, cu durere în suflet că n'au avut ocazie să învețe și să știe mai multe. La a 2 și a 3 oră, dela 15 s'a urcat numărul la 60—80 [jumătate între 17—35 ani], ajungându-se la o medie de 55 auditori de ora de curs.

Toți dascălii acestor cursuri, au rămas frumos impresionati de atențiunea cu care erau urmărite prelegerile.

Programul a fost fixat în 9 grupe:

1. *Agricultură.* (Solurile din regiune. Asolamente. Ingrășăminte naturală. Păstrarea și întrebuințarea ingrășămintei naturale. Plante furagere. Rentabilitatea nutrețului murat.

2. *Pomicultură* (Școala de pomi. Sădirea. Altoirea cu demonstrații, Combaterea boalelor.)

3. *Zootehnică* (Vaca bună de lapte. Selecțiune, rasă, îngrijire. Rentabilitatea creșterii raționale a porcilor. Rase de porci. Calul în muncile agricole.)

4. *Technica uneltelor agricole.* (Construirea lor, Ingrijirea uneltelor agricole. Construcții țărănești.)

---

* Lecțiunile s'au ținut de 3 ori pe săptămână: Luni și Vineri 7-9 seara și Duminecă 3—5 d. m., în localul școlii primare.

5. *Educație civică* (Statul. Puterile Statului. Drepturi și datorii. Ce este autoritatea. Ordinea Combaterea democrației adoptată de partidele noastre politice. Combaterea comunismului. Cîrculația bunurilor, Testamente. Ce este codul penal Carol al II-lea, etc.)

6. *Educație religioasă* (Puterea rugăciunii. Substratul sectelor religioase. Despre Sfta Scriptură, etc.)

7. *Educația națională*. (Populația țării. Hotarele țării. Combaterea mortalității infantile. Alexandru Ion Cuza și țărănimea. Comemorarea lui *Ion Creangă*. Apărarea națiunii în războiul cu gaze.)

8. *Igiena*. (Higiена locuinței. Boalele sociale. Hrana. Apa. Lumina.

9. *Educația copiilor*. Creșterea copiilor înainte de școală. Legătura dintre familie și școală.)

S'au ținut în total 35 de prelegeri, dintre cari 6 practice.

Dăm și numele dascălilor dela aceste cursuri, cari au făcut și sacrificii materiale în entuziasmul lor, pentru atingerea țelului atît de înălțător.

Dni: Părinte profesor Ion Leuca, șc. nom. Eugen Dașchevici, prof. șc. norm., Trofim Lozinschi, profesor, inginer agronom, șc. norm., Dr. Manu Valentin, medic prof. șc. norm., Dr. Aurel Baciu, decanul Baroului Mureș, deputat, Dr. Alexandru Bad avocat, Dr. Domițian Baciu medic. Dr. Cristoloveanu medic veterinar, Dr. I. Bogdan medic veterinar, Ing. Agronom Ion Jecu, directorul Căme-rei de Agric. Mureș, Ing. Agronom H. Dolejan consilier agricol, Ing. agr. Rusu, camera de agric., Prof. Coriolan Matei, Prof. Strafa Ștefan, Bucur Septimiu, licențiat în litere, publicist, Cris-tea Vasiliu, director șc. primară, Dr. Nicolae Crețu, profesor, inspector general învăț. primar și Normal-Primar, Ioan Co-mănescu, Institutator șc. norm., Locot. Filip, dela Divizia 20-a și David Lazăr.

În acelaș timp s'au pregătit piese de teatru și coruri cu tineretul din sat.

Am fi lipsiți de modestie, dacă am scrie că această activitate de scurtă durată, a adus roade fabuloase. Deocamdată, am reușit să atragem pe oameni pe calea cultivării, provocându-le interesul serios pentru atâtea lucruri ce le pot face viața mai plină de înțeles și mai ușoară. Acest fapt îl consemnez, gândindu-mă la cuvintele de caldă mulțumire adresate conferențiarilor de săte-anul T. Blaj : „ *Acuma, trebuie să înțelegem că știința este spre binele nostru, al tuturor.* ”

Doctorul Domițian Baciu și învățătorul Cristea Vasiliu, se pot felicita pentru tenacitatea cu care au urmărit această admirabilă realizare.

DAVID LAZĂR

Reviste.

Observatorul Social Economic. An. VII. Ian.—Martie 1937
Cluj. Publică studii în legătură cu viața social-economică. Numele colaboratorilor și ținută occidentală; competența științifică a distinșilor profesori universitari ce o scriu, o pun în fruntea publicațiilor de specialitate ce apar la noi. Insemnăm articolul semnat de Dl. prof. George Moroianu: „Virtuțile Economiei“ cu referire specială la propaganda ce trebuie să se facă în școală pentru îndătinarea simțului de economie.

* * *

Școala Basarabeană An, V. No. 2—3 Febr.—Martie 1937.
Acest număr consacră frumoase articole centenarului nașterii lui Ion Creangă. Moldova dintre Prut și Nistru își revendică poate mai mult ca oricare provincie dascălul neîntrecut, pe artistul simțirii autentic românești: „Amintirile și Poveștile“ lui Creangă constituiesc lectura predilectă a intelectualului și mai ales a poporului.

Insemnăm: Două variante la basmul „Dănilă Prepeleac“ al lui Creangă, înregistrate de Dl. prof. P. V. Ștefănuță.

„Ion Creangă, învățător“ de G. Cuculescu.

„Un primar de ispravă“ piesă într'un act de G. I. Bălan. Instrucțivă. Bine adaptată vieții dela sat, și în acelaș timp, o utilă recreație a sâtenilor.

Farmacia școlară. Medicamentele și modul de întrebuințare, de Dr. F. G. Un conspect de atâtea rețete simple, ce pot sta la îndemâna celor ce vor să aline și durerile trupești ale poporului.

* * *

Tara Bârsei. An. IX. Martie—Aprilie 1937 No. 2 Brașov.
În publicistica transilvană, revista direcționată de Dl. Axente Banciu și-a câștigat un prestigiu neegalat încă de vreun alt periodic. Fiecare număr aduce contribuții noi și interesante de istorie, literatură și istorie literară.

Rectitudinea ținutei și bogăția materialului ce-l publică rețin atențiunea cetitorului pasionat.

Sociologie Românească An. II No. 2—3 Febr.—Martie, 1937. Excelenta revistă condusă de Dl. prof. univ. D. Gusti aduce în acest număr extraordinar de bogat material în legătură cu viața satului românesc. Inșirăm numai câteva din titlurile articolelor: **D. Gusti: Știința națiunii**; Ion Conea: **Geografia satului românesc** (Așezare, formă, structură)

Dr. Sabin Manuila: **Organizarea sanitară a satului** etc. etc.

Articolul D-lui Prof. D. Gusti: „**Știința națiunii**” reprezintă condensarea sistemului de sociologie conceput de Dsa; cităm definiția națiunii după Dl. Gusti: „Socotim mai întâiu națiunea ca o realitate sintetică, în înțelesul că ea formează o totalitate, un întreg viu, indivizibil, cu neputință de a fi redus la indivizii cari o compun sau la o singură parte din ființa ei. Națiunea este anterioară nouă celor cari o compunem și în aceeași măsură ne este și superioară. Caracterul ei de totalitate provine din faptul că națiunea este cea mai complexă unitate socială, iar cece caracterizează unitățile sociale este structura lor, prin care elementele sunt orânduite într'un chip particular nu după natura lor proprie, ci după natura întregului“...

D. LAZĂR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Rezultatul examenului de definitivat.

La examenul de definitivat ce s'a ținut în orașul, nostru au fost prezenți 158 de candidați din care au reușit 80, adică un procent de 50%. Dăm mai jos lista celor reușiți în ordinea mediilor :

Bălăiță Vasile cu media	9.20	Nistor Ioana cu media	7.25
Comănescu Nicolae „	9.10	Popa Grigore. . . „	7.25
Grosu Vasile . . . „	8.40	Stan Ioan . . . „	7.25
Mănoiu Dtru . . . „	8.40	Jerpelea Nicolae. . . „	7.20
Bot Lucreția . . . „	8.35	Opincă Dtru. . . „	7.20
Netea Vasile . . . „	8.35	Sălăgeanu Ctin . . . „	7.20
Vescan Iacob . . . „	8.30	Bălașa Gavril . . . „	7.15
Bălăiță Ecaterina . . . „	8.15	Dobrescu Maria . . . „	7.15
Boncea Gh. . . . „	8.16	Belea Mihail. . . . „	7.15
Fenechiu Andrei . . . „	8.15	Grigoriu Ana . . . . „	7.15
Tohăneanu Marin . . . „	8.15	Pirtea Natalia . . . . „	7.15
Gherghinoiu D. . . . „	8.05	Socoleanu Florea . . . . „	7.15
Băndea Elisabeta . . . „	7.85	Tomuș Ioan . . . . „	7.15
Gavrilă Rafila . . . . „	7.85	Bunghiez Domnica . . . . „	7.10
Drăguleț Marin. . . . „	7.70	Mihalache Ioan . . . . „	7.10
Judele Nicolae . . . . „	7.70	Vasiliu Aglaia . . . . „	7.10
Farcaș Irina . . . . „	7.65	Chifor Livia . . . . „	7.05
Negrea Florica . . . . „	7.65	Crăciun Elisabeta . . . . „	7.05
Oana Petrache . . . . „	7.65	Diaconescu Ctin. . . . „	7.05
Gheorghiu Zoe . . . . „	7.65	Eros Dionisie . . . . „	7.05
Gruița Ioan . . . . „	7.60	Ioan Aurel . . . . „	7.05
Ciobanu Vasile . . . . „	7.55	Ionel Maria . . . . „	7.05
Trâmbițaș Ioan . . . . „	7.55	Ivan Hortenzia . . . . „	7.05
Cernea Aurelia . . . . „	7.55	Popa Ctin. . . . . „	7.05
Pop Maria . . . . . „	7.55	Santo Ana . . . . . „	7.05
Concita Alex. . . . . „	7.50	Constantinescu V. . . . . „	7.05
Enache Petre . . . . . „	7.50	Crăciun Gh . . . . . „	7.00
Ionescu Elena . . . . . „	7.45	Filimon Veronica . . . . . „	7.00
Bercu Ioan . . . . . „	7.45	Kanya Zoe . . . . . „	7.00
Croitoru Ctin. . . . . „	7.45	Kondsag Alex. . . . . „	7.00
Păunescu D. . . . . „	7.45	Moga Ilie . . . . . „	7.00
Tabarcea Maria. . . . . „	7.45	Mireștean Gh. . . . . „	7.00
Vlase Ctin. . . . . „	7.45	Mosora Ioan . . . . . „	7.00
Popa Elena . . . . . „	7.40	Nedelea Ioan . . . . . „	7.00
Sturzu Alex. . . . . „	7.35	Rusu Vintilă . . . . . „	7.00
Urzică Gavril . . . . . „	7.35	Szőcs Andrei . . . . . „	7.00
Fireșcu Ioan . . . . . „	7.35	Tătaru Gh. . . . . „	7.00
Ceaușu Ioan . . . . . „	7.30	Trifu Aurelia . . . . . „	7.00
Vasile Ioan . . . . . „	7.30	Ulcică Ion . . . . . „	7.00
Ionescu Gh. . . . . „	7.25	Ungur Grigore . . . . . „	7.00

PROGRES ȘI CULTURĂ

REVISTA ASOCIAȚIEI ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUD. MUREȘ

*Apare lunar, afară de Iulie și August, sub îngrijirea Comitetului
Asociației și redactată de un comitet.*

Redactor responsabil :
I. BUTNARIU

BCU Cluj Abonamentul anual: brary Cluj

Pentru învățători . . . . . Lei 100
Pentru comitetele școlare și alte categorii Lei 120

Toate manuscrisele, revistele și cărțile de recenzat se vor trimite
pe adresa redacției.

Manuscrisele nepublicate nu se inapoiază

Redacția și Administrația:
Cooperativa de librărie „Progresul“ Tg.-Mureș.